Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана.

№ 174 (17897)

1988 оной июлиин 30, суббото

Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

...ЛИИН 29-дэ МОСКВАДА КПСС-эй ЦЕНТ...НА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ НЭЭГДЭБЭ. ...С-эй БҮХЭСОЮЗНА XIX КОНФЕРЕНЦИИН ...ДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ БОДОТО ...ЛМЭРИ ТУХАЙ» АСУУДАЛ ТЭРЭЭН ДЭЭ...ҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ. КПСС-эй ЦК-гай ...РАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ М. С. ГОРБАЧЕВ ...ХЭЛ ХЭЭ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

...ЦК-гай болохоёо байгаа ...үнгэргэлгэтэй холбоотой ...үдые КПСС-эй ЦК-гай По... ...июлиин 28-да заседани дээ... ...ка үзэһэн байна.

...Гүрэнэй шагналнуудаар ...гурим нарижуулан һай... ...талаар ниитын эмхинүүдһээ, коллективүүдһээ, ажалшад... ...ба нютагай органуудта ...урадхалнууд заседани дээ...н хэлсэгдэбэ. Мүнөөнэй ...н гурим демократи үргэд... ...тэ харюусанагүй, эрхэтэ... ...лай ба ниитэ-политическэ ...схэлые хүгжөөлгые һулаар ...лна, гүрэнэй шагналай нэрэ бошолоо гэжэ тэмдэглэгдэ-

...гуудалаар КПСС-эй ЦК-гай баталагдан абтаба. Ороной ...о-экономическа хүгжэлтые ...ха зорилгонуудые шиидхэл... ...амжалтануудые түйлаһанай ...гнагдагшын энэ хэрэгтэ ху... ...оруулһанай түлөө гүрэнэй ...үдаар шагнаха хэрэгтэй гэ... ...н соо онсолон тэмдэглэгдэ... ...ниитын һанамжада -түшэглэн, ...мэдээсэн, социальна үнэн ...ол ёһотой зохилдуулан, гол ...алша коллективүүдэй үүсхэ... ...налнуудые үгэхэ хэрэгтэй. ...табан жэлнүүдэй дүнгүү-дээр ба бусад ушарнуудта хүнүүдые олоорнь шагналгые, эрхэтэдэй ажаллажа байха үедэ тэдэниие шагналгые, мүн тэрэшэлэн республикануудые, хизаарнуудые, областьнуудые, округуудые, ородууд болон бусад һуурин газарнуудые шагнаха ябадалые саашадаа болюулха гэжэ тоологдобо. Ниитын ажабайдалай бүхы талануудые хубилган шэнэдхэхэ зорилгонуудтай зохилдуулан, СССР-эй орден, медальнууд, хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд тухай дүримүүдтэ хубилалтанууд оруулагдахаар хараалагдаба.

Ороной загаһанай ажахые хүтэлбэрилгын генеральна схемые нарижуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалнууд заседани дээрэ дэмжэгдэһэн байна. Тиихэдээ СССР-эй Загаһанай ажахын союзно-республиканска министерствые ниитэ-союзна болгон хубилгаха, далайн ба океанай загаһа олзоборилго хүгжөөлгэдэ тэрэнэй хүсэлэл оролдолгонууд ба нөөсэнүүдые элсүүлхэ гэжэ хараада абтаба. Дотоодын нуур сөөрэмүүдтэ загаһа үсхэбэрилгые ба барилгые союзна республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай агропромышленна зургаануудай мэдэлдэ оруулха гэжэ хараалагдаа.

Афганистанда интернациональна уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр ба шэн зорилтойгоор дүүргэхэдээ, шархатаһан, бэе муутай болоһон сэрэгшэдые эмшэлэлгые һайжаруулха, хүсэ тамирыень медицинын аргаар һэргээхэ тухай ороной үргэн олониитын дурадхалнуудые нэгэн һаналтайгаар дэмжэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилдэг управлениин Москва шадархи «Русь» санаторие ондоо шэглэлтэй болгожо, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ сэрэгшэд-интернационалистнуудай хүсэ тамир һэргээхэ түб байгуулха шиидхэбэри ЦК-гай Политбюро баталан абаба. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилдэг управлениин амаралтын нэгэ байшан инвалид-хүүгэдые аргалхын тулада дамжуулагдаба гээд хараада абтаа.

Сэрэгшэд - интернационалистнуудта, мүн иимэ туһаламжа хэрэглэдэг бусад бүлэг ажалшадта эмнэлгэ-элүүржүүлгын туһаламжа һайжаруулхын тула нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэрхэ гээд, нютагай партийна, совет, профсоюзай ба комсомолой органуудта, элүүрые хамгаалгын зургаануудта дурадхаха.

СССР-эй парламентска бүлэгэй уряалаар Советскэ Союз ерэһэн Японой парламентын депутат, Японой премьер-министр байһан Я. Накасонэтэй М. С. Горбачевой хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые Политбюро хаража үзөөд һайшааба.

Дэлхэй дээрэхи байдалай хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай һанал бодолнуудаа халан абалсалга ба совет-япон харилсаануудай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ ехэ туһатай гэжэ тэмдэглэгдээ. Эдэ харилсаануудые мухардуу байдалһаа гаргаха, һайнаар хүгжөөхын тула түлхисэ үгэхэ гэжэ хоёр тала хүсэдэг байба. Совет-япон харилсаануудай хүгжэлтэ хоёр ороной аша туһада харюусана, дэлхэй дээрэхи хэрэгүүдтэ, Азиин-Номгон океанай оршомдохи оронуудай байдалые һайжаруулгада хубита болохо гэһэн бодолые үнэмшэлэн баталалга шухала удха шанартай. Совет парламентска делегациие эльгээхэ, байгша оной эсэс багта СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзиин албанай хэрэгээр Япон ошохо тухай хөөрэлдөөнэй үедэ хэлсэгдээ. Мүн тэрэшэлэн хожомоо дээдэ тушаалтадай албанай хэрэгээр нэгэ нэгэндээ ошолгые бэелүүлжэ болохо арга боломжонууд батадхагдаа. Эдэ тодорхой алхамууд хоёр талын харилсаануудые эдэбхижүүлгэдэ, тэдээндэ эрид шууд шэнжэ олголгодо туһа болохо гэжэ этигэжэ байһаниинь элирхэйлэгдэбэ.

Эфиопиин Хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Эфиопиин Арадай Демократическа Республикын Президент Менгисту Хайле Мариамтай, тэрэниие үдэшэжэ ябаһан делегациин гэшүүдтэй М. С. Горбачевой уулзалгые, Н. И. Рыжковой, бусад совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые Политбюро һайшааба. Эфиопитой бэелүүлэгдэдэг харилсаануудта Советскэ Союз ехэ удха шанар олгодог гэжэ тэмдэглэгдэбэ. НДРЭ-гэй хүгжэлтын мүнөөнэй эрид хубилалтын шатын бэрхэшээлнүүдые дабаха талаар эфиоп арадай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэн һаналтайгаар дэмжэдэг байһаниинь элирхэйлэгдэбэ.

Политическэ харилсаата ябуулгануудые гүнзэгырүүлхэ, экономическэ харилсаа холбооной шэнэ, бүри ашаг үрэтэй түхэл янзанууд ба онол аргануудые бэдэрхэ гэжэ Советскэ Союзай ба Эфиопиин эрмэлзэдэг байһаниинь ханалтатайгаар тэмдэглэгдээ. Эфиопиин газар дайдын нэгэн бүхэли байха гол ёһые дэмжэдэг, Эритрэйскэ асуудалые политическэ аргаар үнэн зүбөөр шиидхэхэ, Африкын Рогто һайн хүршэнэрэй амгалан тайбан байдал тогтоохо хэрэгые Советскэ Союзай залан шууд дэмжэдэг байһаниинь батадхагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ дотоодын ба гадаадын политикын бусад зарим асуудалнууд хаража үзэгдэбэ.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, профсоюзуудай соведтэ болон ВЛКСМ-эй обкомдо

1987-88 ОНУУДАЙ ҮБЭЛЭЙ ҮЕДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКЦИ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛХЭ, МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫЕ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ ТАЛААР РЕСПУБЛИКЫН МАЛ АЖАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обком, Министрнүүдэй Совет, Буряадай АССР-эй профсоюзуудай совет болон ВЛКСМ-эй обком мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха, 1987—1988 онуудай малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар районуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, тогтоол абаба:

— гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө 124,5 процент, һү —114,8, үндэгэ —142 процент дүүргэһэн, нёдондо жэлтэй сасуулхада, мяха үйлэдбэрилгые 10,7 процент, һү —14,3, үндэгэ —16,9 процент ехээр худалдаһан, 1986—1987 онуудай малай үбэлжэлгынхидэ орходоо үнеэн бүриһөө һү абалгые үдэр соо дунда зэргээр 0,8 килограммаар дээшэлүүлжэ шадаһан **Кабанскын райондо** нэгэдэхи һуури олгогдожо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, 2000 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаха болобо;

— хоёрдохи һуури **Яруунын район** эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотада, 1500 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ. Район гүрэндэ мяха худалдаха даабарияа 107,8 процент, һү — 118,8 процент бэелүүлжэ, үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө мяха тушаалгаяа 15,2 процентээр, һү —13,2 процентээр дээшэлүүлһэн, 1986—1987 онуудай малай үбэлжэлгынхитэй сасуулхада, үдэр соо үнеэн бүриһөө һү һаалгые 0,8 килограммаар нэмээжэ шадаһан байна.

Нэгэдэхи һууринуудые эзэлһэн **Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Ивалгын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда, Прибайкальска районой «Ильинкинский» совхоздо** КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, республикын профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудтайгаар УАЗ-469 түхэлэй хүнгэн автомашинанууд үгтэхэ болобо;

— хоёрдохи һууринуудта гараһан **Прибайкальска районой «Зырянский», Кабанскын районой Байгал-Худариин, Зэдын районой «Октябрьский» совхозуудта** КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, республикын профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаха, «Нива» гү, али «Москвич» түхэлэй хүнгэн автомашина үгтэхэ юм.

— **Зэдын районой Борьёогой совхоз, «Коммунизм» колхоз, Бэшүүрэй районой «Подгорный», Яруунын районой «Комсомольский» совхозууд** гурбадахи һууринуудые эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, республикын профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудта, автобусуудта хүртэхэ байна.

КПСС-эй обкомой бюрогой, Министрнүүдэй Соведэй, республикын профсоюзуудай соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой 1987 оной ноябриин 16-да абаһан тогтоолтой зохилдуулан, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан түрүү районуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һарын салингаар шагнагдахаар зууршалагдаа.

БАЙГАЛЫЕ АРЮУН СЭБЭР БАЙЛГАХА

КПСС-эй ЦК-да болоһон зүблөөн

...ин 28-да КПСС-эй ЦК... ...лөөн боложо үнгэрбэ. ...дээрэ «1987—1995 ...Байгал нуур шадарай ...иин нөөсэ баялигуу... ...ршалан хамгаалха ба ...зүбөөр хэрэглэхэ ябагаха хэмжээнүүд тухай» ...ЦК-гай болон СССР... ...нистрнүүдэй Соведэй ...ой апрелиин 13-да ба...баһан тогтоолой дүүр... ябаса тухай асуудал ...үзэгдэбэ.

...эй ЦК-гай Политбюро... ...үүн, КПСС-эй ЦК-гай ...Е. К. Лигачев, тус ...нэхэдээ, совет хүнүүд ...хамгаалха, тэрэнэй ...үдые зүбөөр хэрэглэхэ ...нүүдые арилтэ ехэтэй... ...эрид хурсаар табидаг ...гэжэ тэмдэглэбэ. Эдэ ...асуудалнууд Бүхэсоюз... ...партийна конференци ...хаража үзэгдэһэн бай... ...зорилгонуудай нэгэн ...Байгалаар абтаһан тог... ...гүйсэд дүүрэнээр, тог... ...он болзор соонь дүүр... ...рэг болоно.

...лые аршалан хамгаал... ...уудал бүхэсоюзна бо... ...расхоорондын удхатай ...эй. Совет хүнүүд тэ... ...саг үргэлжэ һонир... ...Орон дотор байгаали ...гын асуудалнуудай хэр ...гдэжэ байһанаар ху... ...шэнэдхэлгэдэ тэдэ сэг... ...гэдэг байна.

...бон дээрэ СССР-эй ой ...промышленностиин ...р М. И. Бусыгинай, ...й энергетикын ба элек... ...ациин министр А. И. ...ецой тооси... ...уд шаг... ...н байха юм. КПСС-эй ...Политбюрогой гэшүүн... ...дидат, СССР-эй Мини... ...дэй Соведэй Түрүүлэг... ...эгэдэхи орлогшо, СССР... ...планай түрүүлэгшэ Ю. Д. ...ков, КПСС-эй Эрхүүгэй ...Буряадай обкомуудай ...хи секретарьнар В. И. ...А. М. Беляков мэ... ...нүүдые хэбэ.

...бөөн дээрэ тэрэшэлэн ...зохёолшо В. Г. Распу... ...СССР-эй Госкомприро... ...түрүүлэгшэ Ф. Т. Моргун, ...эй АН-ай Сибириин от... ...иин түрүүлэгшэ В. А. ...г, Лимнологическа ин... ...ай директор М. А. Гра... ...СССР-эй Госкомгидроме... ...түрүүлэгшэ Ю. А. Изра... ...СССР-эй Министрнүүдэй ...эй Түрүүлэгшын орлогшо, ...— ой модоной ком... ...ын талаар СССР-эй Мини... ...үдэй Соведэй Бюрогой ...лэгшэ В. К. Гусев, СССР... ...Наукануудай академиин ...лонт Г. И. Марчук, ака... ...үүд А. Л. Яншин, Б. Н. ...рин болон бусад үгэ хэ...

...гаали хамгаалха талаар ...ондо түсэблэгдэһэн хэм... ...ябуулганууд гол түлэб ...гдээ гэжэ тэмдэглэгдэбэ. ...л нуур шадарай нюта... ...й үйлэдбэрилгын хүсэ... ...ю, хүгжөөлгын генераль... ...враа бодолой проект зо... ...табигдаа. Байгалай цел... ...озно-саарһанай комбинад... ...оноко гаргаха үйлэдбэри ...аа, энэ предприятие ме... ...хабсаргаха үйлэдбэри ...н хубилгаха хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Комбинадай хэрэглэһэн, һүүлдэнь арюудхагдаһан уһые Эрхүү гол руу урадхуулха барилга хэхэ ба проект табиха хүдэлмэри болюулагдаа. Байгалай эрье шадарай гол нютагуудта модо отололго болюулагдаа, ой модо аршалан хамгаалха ба тэрэниие һэргээхэ ой модоной комплексно предприятинууд эмхидхэгдээ.

Байгалай уһые промышленна ба ажахын хэрэглэмжэдэ хэрэглэлгые бага болгохо, байгаали хамгаалха талаар мүнөө хүдэлжэ байгаа хүсэнүүдэй хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтаһан байна. Байгал шадарай хэдэ хэдэн предприятинуудта уһа ба газ сэбэрлэхэ барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин эрдэмтэдэй дурадхалнуудай үндэһөөр Байгал шадарай байгаалиие хамгаалха талаар территориальна комплексно схемэ зохёогдон табигдажа байнхай.

Гэхэтэй хамта байгша ондо РСФСР-эй Госагропромой, СССР-эй Минстройматериалнуудай, СССР-эй Минцветмедэй, СССР-эй Миннефтехимпромой, РСФСР-эй Минречфлодой, РСФСР-эй Госкомнефтепродуктнуудай предприятинуудта байгаали хамгаалха объектнүүдые барилгын гээгдэжэ ябаһан ушарта анхарал зүблөөн дээрэ хандуулагдаһан байна. ТЭЦ-үүдэй гаргадаг утаануудые газаа сэбэрлэхэ ашаг үрэтэй түхеэрэлгэнүүдые байгуулха хүдэлмэри СССР-эй Минэнергын организацинууд эдэбхигүйгөөр ябуулдаг байна. Байгалай болон Селенгинскын комбинадуудта байгаали хамгаалха объектнүүдэй барилга дээрэ подрядна организацинууд үшөөл ехэ эршэ түйлаагүй байха юм.

Усть-Илимэй лесопромышленна комплексдо целлюлозо гаргаха шэнэ үйлэдбэри байгуулха хүдэлмэриин мүнөөнэй байдал ехээр һанаа зобооно. Энэмнай Байгалай целлюлозно-саарһанай комбинадта болюулагдаха хүсэнүүдэй орондо хэгдэжэ байһан үйлэдбэри болоно бшуу. СССР-эй Минлеспром, СССР-эй Минэнерго энэ шухала объектые барилгада өөһэдынгөө материальна болон мүнгэн һангай нөөсэнүүдые гулидхан зорюулжа шадаагүй.

Байгал нуур шадарай байгаалиин комплексын байдалай хойноһоо хиналта бэелүүлхэ албан зургаанууд хоорондын комисси оршон тойронхи байгаали хамгаалха даабаринуудые министерствэнүүд болон албан зургаануудай дүүргэхэгүй ябадалые, зарим предприяти болон эмхинүүдэй тэрэниие хазагайруулха ушарнуудые эрид усадхаха талаар өөһэдынгөө эрхэ түлөөлэлгэнүүдые гүйсэд хэрэглэнэгүй.

Зүблөөнэй дүнгүүдые Е. К. Лигачев согсолбо. Нээрээшье, КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдээ, хэгдэнэшье. Гэбэшье эгээл томо зорилгонууд ехэ удаанаар шиидхэгдэнэ, тиимэһээ хэншье һанаа амар байха ёһогүй. Байгал нуур шадарай байгаалиин баялигуудые аршалан хамгаалха ба гамтай зүбөөр хэрэглэхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай болон правительствын һайшааһан программые бэелүүлгэдэ үсөө нэтэрүүгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандаагүйнгөө түлөө министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд шүүмжэлэлдэ ороһон байна. Эдэ зорилгоор үгтэһэн материальна хэрэгсэлнүүд болон мүнгэ зөөриие гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха, үлээдэһэгүй технологи болон хорото үлэгдэлнүүдые арюудхаха бүри ашаг үрэтэй онол аргануудые байгуулжа, нэбтэрүүлгэдэ эрдэм ухаанай хубитые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байһанда анхарал хандуулагдаа. Байгалай целлюлозно-саарһанай комбинадые ондоо үйлэдбэритэй болгохо бүхы хүдэлмэри ямаршье һаадгүйгөөр дүүргэгдэхэ ёһотой. Энэмнай эгээл шухала асуудал мүн болоно.

Нютагай партийна болон совет органуудай ажал ябуулгада байгаали хамгаалгын байдалые һайжаруулха, гансал абаха талаһаа байгаалида хандалгые усадхаха бодото зорилгонуудые шиидхэхэ талаар эрид шууд ябуулга дутана гэжэ тэмдэглэгдээ. Эрхүүгэй областиин болон Буряадай АССР-эй газар дээрэ нуурай эрьеэр эмхи гуримгүй барилга үргэлжэлһөөр, Байгалай эрье шадарай зононуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри ёһоор эмхидхэгдээгүй байһаар. Северобайкальск хотын проект табилга ба барилга гүнзэгыгөөр хаража үзэгдөөгүй, ехэ бодомжогүйгөөр хэгдэжэ байнхай. Теэд энэ газарта үшөөл нэгэ промышленна түб байгуулһанай хэрэгтэй гү? Байгал хараха хүнүүдэй, тэрэ тоодо хариин гүрэнэйхидэй, айхабтар олон байбашье, аяншалга хүгжөөхэ асуудал ехэ удаанаар шиидхэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой дүүргэлтын хойноһоо ниитын хиналтые олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд, тэрэ тоодо нютагайшье хэрэгсэлнүүд, шангадхаха ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь тэмдэглээ. Тиихэдээ гол анхарал Байгал шадарай байгаали хамгаалха хэмжээнүүдэй бүхы комплексые заатагүй дүүргэлгэдэ хандуулагдаха ушартай. Бэе бэеэ зэмэлэлгэһээ гүрэнэй зургаануудай, эрдэмэй эмхинүүдэй болон олониитын нягта харилсаа холбоондо дамжан орохо тушаа зүблөөн дээрэ соностоһон уряае эдэбхитэйгээр дэмжэхэ зэргэтэй.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госагропромой түрүүлэгшэ В. С. Мураховский, СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. И. Манякин, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. И. Мироненко, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанар, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, түбэй газетэнүүд болон журналнуудай, олондо мэдээсэл тараадаг бусад хэрэгсэлнүүдэй редакторнууд, эрдэмтэд, уран зохёолшод хабаадаһан байха юм.

(ТАСС).

Тэжээл бэлэдхэлгэ — хүн бүхэнэй, бултанай хэрэг

ОРХИГДОҺОН БУУСЫН САБШАЛАН ДЭЭРЭ

— Мүнөөдэр лэ нэгэ звеномнай үбһэндөө оробо ёһотой. Агроном мэргэжэлтэй Иннокентий Зубакинай оньһожоруулагдамал звено эндэһээ тиимэ холошье бэшэ газарта сабшалан дээрээ гараба. Ошожо харагты. Сабшажа һаял эхилжэ байгаа аабза, — гэжэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь С. В. Алексеев дурадхаа һэн.

Ташаланһаа зүүн тээшээ Хэжэнгэ ошоһон харгын урда бэедэ Орхигдоһон бууса гэжэ нэршэһэн шугы бургааһаар хүреэлэгдэһэн сабшалан дээрэ вагон-гэрһээ бэшэ юумэн харагдабагүй. Энэ жэлэй зунай эхинһээ хура бороо элбэгээр орожо, эндэхи сабшалангай ногоондо яһала һайн нүлөө үгэһэн гэжэ хараһаар мэдэхээр: мүнөө үбһэ ногоон үдхэнөөр, үндэрөөр ургажа, һэбшээ һалхинда миралзан долгилхо юм. «Одоол үбһэндөө орохоор саг хүрэжэ ерээ ха. Теэд энэ хэлэһэн звенонь хайшаа ябашоо гээшэб? Ерээдүй байгаалтай» гэлдэн, һөөргөө бусажа ябатарнай, косилка шагтагалһан шара үнгэтэй «Беларусь» трактор ушарба.

— Энэмнай Иннокентий Афанасьевич Зубакинай звено болоно гү? — гэжэ нюдэндөө шэлтэй түрүүшын тракторһаа бууһан хүндэ хандабабди.

— Тиимэл даа. Тэрэ хэлэгшэ хүнтнай би гээшэб,— гэбэ.

— Үбһэндөө һая орожо ябана гүт? Бэшэ техникэтнай хаанаб? — гэжэ асуубабди.

— Эндэнэй хура бороо отоһэтэ орожо, үбһэндэ орохо хаһыемнай бага зэргэ хойшолуулаа. Тиигээдшье мүнөө тиимэ орой юумэниинь үгыл даа. Иигээд наранай шангаар шарабал, ногоон яһала үндыхэ байха. Мүнөөдэр бидэ бүхы техникэ, түхеэрэлгэнүүдээ отогтоо асаржа, үглөөдэрһөө захалха һаналтайбди. Бэшэ техникэ, түхеэрэлгэнүүднай хойноһоомнай ерэжэ ябана, — гээд звеное даагша нүгөө тракторай эзэндэ «ябагты» гэһэн тэмдэг гараараа үгэбэ.

— Сабшалан дээрэ ногоо сабшаһан мүр сараашье үгы байна. Энэ жэлдэ ямар зорилготой хүдэлхэ байһанаа хөөрэжэ үгэхэ болоолта даа, — гээд хандахадамнай, И. А. Зубакин удаан дуугай зогсоһоной һүүлдэ:

— Ажалаа эхилээдүй зон юун гэжэ хөөрэжэрхихэбибди. Түсэб, даабари байгаа юм бэзэ. Энэ Орхигдоһон буусын ногоон байгша ондо яһала һайнаар ургаа. Энэмнай луговод Артем Кириллович Перелыгинэй оруулһан хубитаһаа эхи үндэһэтэй гэхэдэ, алдуугүй, 200 гектар сабшалан дээрэһээ 3600 центнер, үбһэ һүрилжэ тушааха түсэбтэйбди, — гээд тэрэ һанаанда абтана хэбэртэй.

Колхозой үбһэшэдэй тон түрүүшын звенодо хүсэд хүрэхэ техникэ үгтэнхэй. Звеное даагшын мэдүүлһэнэй ёһоор, эндэ бүхыдөө 15 механизатор хүдэлхэ юм. Эдэнэртэ тракторай 12 косилка, 2 тармуур, үбһэ бухал болгодог, үбһэ һүрилдэг, КУН-10 түхэлэй нэгэ түхеэрэлгэ даалгагданхай. Звеногой гэшүүд 3600 центнер үбһөө бултыень үлээлгэжэ хатаагаад, һүрилхээ һанана. Иигэжэ бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй шанарынь нилээд һайн байха.

Энэ сабшалан дээрэ луговод А. К. Перелыгинтэй хамта дүй дүршэлөөр баян механизатор Владимир Ильич Ивахин газарыень уһалалсаһан, минеральна үтэгжүүлгэ оруулалсаһан байна. И. А. Зубакинай даадаг үбһэшэдэй звено эндэһээ гектарай адагынь 25 центнер үбһэ суглуулха арга боломжотой. Тэдэнэрэй түсэбынь 18 центнер.

— Энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгын онсо шэнжэнь хайшаа байха болоноб?

— Байгша ондо тэжээлэй шанартань онсо анхарал хандуулагдаха. Ушар тиимэһээ энэ талаар үбһэшэдэй звенонуудай салин хүлһэниинь тад ондоогоор зохёогдонхой. 1 центнер үбһэ бэлэдхэхэдэ, манда 0,62 түхэриг түлэгдэхэ ёһотой. Тиигээд тэрэнээ нэгэдэхи классай шанартайгаар тушаабал, центнер бүхэнэй түлөө 0,92 түхэриг, 2-дохи классайхяар абтаа һаань, центнер бүхэндэ 0,89 түхэриг нэмэжэ түлэгдэхөөр хараалагданхай. Иимэ урмашуулгатай байхадаа, тэжээл бэлэдхэгшэд шанартань анхаралаа табиха байна бшуу, — гэжэ косилка шэрэхэ тракторай тракторист Сергей Иванович Зубакин ойлгуулна.

— Колхозой правлени, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд бэлэдхэгдэһэн үбһые айхабтар таринаар буридхэжэ абаха юм. Табан хоног бүхэндэ тусхай комисси ябажа, звенонуудай һүрилһэн үбһые хэмжэхэ, лабораторидо шанарыень шалгаад, үбһэшэдэй мүрысөөнэй дүн гаргаха. [illegible] һан, хуряаһан газарнуудые ногообилгоодо хоргүйгөөр тармаад байбал, шалгалтын комисси эдэ бүгэдые шалгажа абаха ёһотой, — гэжэ звеньевой нэмэбэ.

Манай ябаһан үдэр эндэ үбһэндөө үшөө ороогүй байгаашье, һаа, мүнөө һүүлэй дүнгөөр тус звеногой гэшүүд түрүүшын 15 гектарай ногоо сабшажа, [illegible] рэнээ суглуулаад, һүрилжэ эхилхэнэ. Иигэжэ [illegible] һэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри [illegible] дэжэ, дүүрэн хүсэндөө тулэг эдэбхижэн орожо байна.

Д. ДОНДОКОВ.

Загарай район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [зүүн гарһаа] звеное даагша И. А. Зубакин тракторист-косилкашан С. И. Зубакин хоёр.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Партийна болон ажахын органуудта һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Госстрахай Буряадай АССР-эй управлениин начальник Цырен-Дондок Батуевич **Жамсарановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Республикын партийна болон ажахын органуудта удаан саг соо эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай «Колхозздравница» нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо Петр Михайлович **Павловые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Партийна, профсоюзуудай органуудта удаан саг соо һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй профсоюзуудай соведэй секретарь Леонид Ларионович **Болдоновые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ҮЗЭЛ СУРТАЛШАДАЙ ҺУРАЛСАЛ

Партиин горкомууд болон райкомуудай пропаганда болон агитациин таһагуудые даагшанарай ээлжээтэ семинар июлиин 28—29-дэ Сэлэнгын районой боложо үнгэрбэ.

Семинарта хабаадагшадта районой социально-экономическа хүгжэлтын тухай, партийна организацинуудай ябуулжа байгаа эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэриин тухай КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Аржанович хөөрэбэ.

КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин шиидхэбэринүүдые нэбтэрүүлхэ, тэдэ шиидхэбэринүүдые ажабайдалда бэелүүлхэ талаар гол шухала, хойшолуулшагүй зорилгонууд тухай элидхэл партиин обкомой пропаганда болон агитациин таһагай даагша В. М. Горлов хэбэ.

Хубилган шэнэдхэлгын үедэ партийна болон экономическа һуралсал ашаг үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ тухай асуудалаар партиин обкомой Политическэ һуралсалай байшангай даагша М. А. Жарков үгэ хэлээ, тодорхой шэглэлнүүд, онол аргануудые дурадхаһан байна.

Районуудай газетэнүүдэй болон нютагай радио-дамжуулгануудай хүтэлбэрилэлгэ болон ажалай талаар партийна комитедүүдэй зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагай даагшын орлогшо Д. Б. Шагдуров үгэ хэлэбэ.

«Знание» бүлгэмэй Буряадай республиканска эмхиин правлениин түрүүлэгшын орлогшо, ответственна секретарь Н. Е. Второва үгэ хэлэхэдээ, республикын дотор лекционно ажал ябуулгые һайжаруулха талаар [illegible] шаданаар [illegible] лаар мүнөө ье сагай эрилтэнүүд тухай тоотоо.

Алас-Дурна зүгэй экономическа районой, Буряадай АССР-эй болон Шэтын областиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые 2000-дахи он хүрэтэр комплексно хүгжөөхэ удаан болзорой программые бэелүүлхэ хэрэгые үзэл суртал талаар хангаха тухай асуудалаар партиин обкомой таһагай даагшын орлогшо В. Л. Кургузов тодорхой хөөрэжэ үгэбэ.

Семинарта хабаадагшад Гусиноозерскын ГРЭС ошожо, энэ эхин коллективэй хүдэлмэритэй танилсаа. Ажахы эрхилхэ шэнэ аргада шэлжэн ороһон, станциин хүдэлмэриин [illegible] тээсэ дэшэлүүлхэ, түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ үзэл сурталай хүдэлмэриин ехэ удха шанартай байһан тухай ГРЭС-эй директор Е. И. Карпенко хөөрэбэ. Кадрнуудай хүдэлмэри [illegible] хёохо талаар коллективтэ [illegible] директор дурдаа. Семинарта хабаадагшад ГРЭС-эй [illegible] шэд, инженернүүд, техникүүд болон бусад алба хаагшадые элдэб янзын эдеэ хоолоор хангадаг байһые һонирхоһон, һайшааһан байна. Айлшад мүн баһа Сурхайта нуурай эрьедэ түхеэрэгдэһэн энергетикүүдэй [illegible] гэртэ, пионернүүдэй лагерьта ошожо, ажалшадай амаралга эмхидхэлгэтэй танилсаа.

Семинарта хабаадагшад районой ажахынуудаар ябажа, [illegible] хүнэй зоной эрилтэнүүдые хангалтын дүй [illegible] танилсаа. Республикын хүдөөгэй ажахын ажалшадай [illegible] сөөлэй талаар [illegible] хангаха зорилгонуудай тухай партиин обкомой секретарь А. С. Банинов хөөрэбэ.

Манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТЫН НЭРЭ ХҮНДЭ

АРЮУН СЭБЭР ШЭНЖЭ ШАНАР

Манай партийна билэдэй гадаада хуудаһан дээрэ агуу Ленинэй дүрсэ, «Парти — манай үеын ухаан бодол, нэрэ хүндэ болон һэшхэл» гэһэн агууехэ багшын үгэнүүд бэшээтэй байдаг. Энэ сэсэн мэргэн үгэнүүдые хүн бүхэн гүн ухаандаа хадуужа, партиин гэшүүн боложо ороходоо, ямар үндэр уялга бэе дээрээ даажа абаа гээшэбиб, арад зоной урда хэды шэнээн ехэ харюусалгатай ябаха ёһотойбиб гэжэ бүхөөр ойлгонхой, арюун сэбэрээр ябаха ёһотой.

Партиин гэшүүн хаанашье — ажалдаашье, ажабайдалдаашье, гэртэ, газаашье ябахадань, хүн бүхэндэ жэшээ харуулдаг байха зэргэтэй. «Энэ ёһотойл коммунист гээшэ» — гэжэ хэлсүүлмээр ябадаг һаа, ямар һайн байгааб! 20 миллион гэшүүдһээ бүридэһэн манай партида олонхидоо тиимэл хүнүүд байна ха юм. Ондоо хүнүүдтэ орходоо ехээр, һайнаар, шанартайгаар ажалаа хэхэһээ бэшэ ондоо эрхэ коммунистда байдаггүй. Тэрэ тон зүб.

Һая үнгэрһэн Бүхэсоюзна партийна XIX конференци, тэрэнһээ түрүүн болоһон XXVII съезд дээрэ партиин гэшүүн арюун сэбэр, үнэн сэхэ шэнжэ шанартай байха ёһотой гэһэн нилээд шанга эрилтэ табигдаа. Тиимэ эрилтэ табяагүй байжа болохогүйл даа. Ушар юуб гэхэдэ, зогсолгын үедэ брежневүүд, щелоковууд, медуновууд, рашидовууд гэхэ мэтын зон муу муухай аашануудые гаргажа, коммунистын нэрые нилээд гутааһан, бузарлаһан байна.

Олондо мэдээсэлгын дэлгэрээгүй байха үедэ хүн бүхэн тэдээндэ үнэншэжэ, ударидагшаднай гэжэ тооложо ябаа бшуу. Энэ ехэ гомдолтой, гэмшэлтэй. Гүрэн, парти тэдэниие бүхы хэрэгтэй юумээр хангаа. Хэды наһа наһалхаяа тэдэ гүрэнэй зөөри тиитэрээ хомхойржо үбэршэлбэб!? Бэе бэеэ магтаалсаад, худал хуурмагаар элидхээд, жэл бүри шахуу «Геройн» нэрэ зүүгээд, арад зоной байдалда балай анхаралаа табидаггүй байгаа ха юм. Үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада партиие муу муухай зонһоо сэбэрлэхэ талаар яһалашье ехэ ажал ябуулагдаа. Зарим зониинь партиһаа гаргагдаа, зариманиинь шанга зэмэнүүдтэ хүртөө.

Манайшье областной парторганизациин зэргэдэ гүрэнэй ба хубиингаа хармаан илгаруулдаггүй, шадаал һаа, гүрэнэй зөөри үбэршэлдэг, ажалай журам эбдэдэг, архи уудаг, хомхой хобдог зан гаргадаг хүнүүд бии байна. Жэшээлбэл, партиин гэшүүн Тугутов В. Е. хэдэн жэл соо хүтэлбэрилхы ажалда ябаа: комбинадай директор, партиин райкомой нэгэдэхи секретарь, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ. Абаһаар харахада, бараг хүн шэнги. Саашань, гүнзэгыгөөр хараад үзэхэдэ, аргагүй хомхой, хобдог, жаяг заршам гээшые мэдэрхэгүй, шадаал һаа, ниитын зөөриие гартаа оруулха гэжэ һанажа ябадаг хүн байгаа. Хүдөөдэ ажаллажа байхадаа, Улаан-Үдэдэ гурбан таһалгатай байраяа тушаахаһаа байтагай, тэрэнээ шамарлаад, табан таһалгатай болгожо, горсоведһээ ондоо байра абаа. Тиигээд Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ болоходоо, тэрэ табан таһалгатай байрадаа ороогүй, дээрэнь баһа 3 таһалгатай байра абаад, тэрэнээ һангай мүнгөөр, хүнүүдтэ захуулаад, элдэбын хари гүрэнһөө асаргадаһан зүйлнүүдээр (плиткэ, обой г. м.) гоёогоо. Ажалдаа хэрэглэхэ гэжэ даалгадаһан автомашинынгаа жолоодо өөрөө һуугаад, хаагуурьяагуур хубиингаа хэрэгээр гүйлгэдэг байгаа. Хэтэрхэдээ, машинаяа Эрхүү хото захюулжа асараад, тэрээгүүр зайха. Хэндэшье хэлэнгүй Болгари харайлгаад ерэхэ. Мүнөө партиһаа гаргуулха болоходоо, зарим мүнгөө бусаажа үгөө ха. Табан таһалгатай байраяа бага болгоо. Тэрэниинь хараада абтажа, КПСС-эй обкомой бюро шанга донгодолго тохоод, партидань үлөөжэ, ажалһаань гаргаба ха юм.

Энэ баримта ниитын хармаанда орохо дуратайшуулда, гүрэнэй зөөридэ хайша хэрэгээр хандадагуудта, хубиингаа хэрэгые олоной хэрэгһээ дээрэ шэнгеэр һанадагуудта хэшээл, һургаал боложо үгэхэ гэжэ һанагдана.

Мүнөө үедэ партийна организацинууд гэшүүдтээ шанга эрилтэ табижа, партида харша элдэб этэгээдүүдһээ өөрынгөө зэргые сэбэрлэнэ. Худалшад, хулгайшад, эдилгэ, уулга абагшад, архиин туулмагууд, ажалдаа албан хойрогоор хандагшад партида хэрэггүй. Иимэ хорото амитадһаа партияа эрид шууд һэргылхэ шухала. Хооһон үгэ ама гаргаад ябадаг арбаад хүнүүдтэ орходоо ажалдаа һайн нэгэ хүниинь ехэ сэнтэй гэжэ В. И. Ленин миин, юрэ хэлээгүй байха.

Энээнһээ урдахи жэлнүүдтэ партиин зэргэдэ олонхидоо хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдые абаха гэһэн заабари дээрэһээ үгтэһэн байгаа. Тэрэниие буруу гэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ манай парти хүдэлмэришэн ангиин парти гээшэ. Харин энэ заабариие нютагай парторганизацинууд бэелүүлхэдээ, хазагайруулдаг байгаа. Партида абалгаяа тоонойнь талаар таарыулаад, партида абаха гэһэн гү, али абаһан хүнүүдээ зүбөөр хүмүүжүүлхэ, хатуужуулха хэрэгтэ анхаралаа балай хандуулдаггүй байгаа. Зарим газарта партида оройдоо «түүхэй», партиин гэшүүнэй уялганууды һайн ойлгожо абаагүй зон ородог байгаа. Хаа-яа партида орохо дурагүй зониие «гарһаань хүтэлхэһөө» наагуур оруулдаг шахуу һэн. Энээниие гэршэлхэ баримтанууд бии. Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй 12-дохи цехэй парторганизаци нёдондо партиин гэшүүндэ кандидадаар С. Н. Алексеевае абаһан байгаа. Кандидадайнгаа болзоройо дүүрэхэдэ, гэшүүндэ орохоёо арсаһан мэдүүлгэ соогоо тэрэ хүн иигэжэ бэшэбэ: «Би партида орохо дуратай бэшэ һэм. Теэд түрүүшээр намтай хөөрэлдэхэдэнь, арсаагүй һэм. Олон һара соо түлбэри түлөөгүйб, суглаануудта ябаагүйб. Ямаршье шиидхэбэри абахадань намда хамаагүй». Тэрэ нэгэдэлэй 7-дохи цехэй электрик С. В. Штэпа мэдүүлгэ соогоо бэшэхэдээ, «Намайе армида партиин гэшүүндэ кандидадаар нэгэ үдэр соо оруулаа һэн. Манай частиин командирай политическэ талаар орлогшо дээшээ гараха ехэ дуратай хүн байгаа. Тиимэһээ партиин гэшүүдые олон болгохын тулада партиин зэргэдэ элдэбын хүнүүдые, тэрэ тоодо намайе абаа. Организациингаа бүридэл олон болгоходоо, һайнаар хүдэлдэг хүнүүдэй тоодо ороно ха юм. Би партида орохо дурамни үгы». Иимэрхүү баримтануудай ганса нэгэ бэшэ хадань ехэ шаналмаар. Иимэ ушар олон парторганизацида дайралдадаг.

Гэхэ зуура ондоо парторганизацинууд, тусхайлбал, дээдэ ба дунда һургуулинуудай, эмхи зургаануудай болон бусад организацинууд үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада ехэ «хүгшэрөө». Ушарынь хадаа партида залуу хүнүүдые абалга ехээр хизаарлагдаһан байгаа бшуу.

Партида абалгые дээрэһээ хубаарилан гуримшуулха ябадал хоригдобо. Тиигээд одоол хүн бүхэниие партида абажа болоно гэжэ ойлгохоор бэшэ ааб даа. Харин энэ ажал урданайхидаа орходоо олон зондо мэдээсэлгын оршон байдалда, ажалша коллективүүдэй һанамжые хараадаа абажа, бүри шанга эрилтэтэйгээр ябуулагдаха болоно. Ганса гансаарнь һайнаар шалгажа, шэлэн абаад, залуу коммунистнуудые болбосоруулха, хүмүүжүүлхэ, хатуужуулха шухала. Бэеэ бузарлаһан хүнүүдһээ партияа һэргылэн, зэргыень бүри сэбэр болгобол ехэ һайн байгаа.

Ц. ШАНЮШКИНА,
КПСС-эй обкомой дэргэдэхи партийна комиссиин штатнабэшэ гэшүүн.

Тобшо мэдээсэл

АЖАХЫГАА ШАДАМАРААР

«Мал ажалые эршэдхэлгын экономическа онол арганууды хэрэглэхэ талаар Уланхаанай совхозой партбюрогой болон дирекциин хүдэлмэри тухай» асуудал КПСС-эй Хурамхаанай райкомой бюрогой ээлжээтэ заседани дээрэ зүбшэгдэбэ. Энэ талаар партбюро болон дирекци бага бэшэ ажал ябуулна гэжэ тэмдэглэгдээ. Үбэлэй һарануудта тусхай программаар бүхы мэргэжэлтэдэй, дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа һуралсал үнгэргэгдэһэн байна. Совхозой олонхи хүдэлмэришэд болон малшад аттестаци гараа. Партийна суглаанууд, парткомой заседанинууд дээрэ мэргэжэлтэд болон дунда шатын зарим хүтэлбэрилэгшэд, мүн совхозой директор тоосоһон байха юм.

Ажалай түлбэриин шэнэ гурим нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлмэри мүнөө эхилэнхэй. Хонишод ажалайнгаа эсэсэй үрэ дүнгүүдээр салингаа абаха болоо. Тэдэнэртэй бултантайнь хэлсээн баталагданхай. Аренднэ подрядай бригаданууд бии болгогдожо эхилээ. Һү үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ тушаалга дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта мал ажал хүгжөөхэ талаар ябуулагдадаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин хэмжээн мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй. Партбюро болон дирекци ажахы эрхилэлгын шэнэ гурим нэбтэрүүлгэ ханганагүй, хубилган шэнэдхэлгые үнжагайруулна, аренднэ бригаданuudтай хэлсээ баталалгаяа удааруулна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Мал шахан таргалуулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, тэжээл бэлэдхэхэ, адуу үсхэбэрилхэ талаар ушардаг дутагдалнууд заагдаһан байна. Газар тариалангай, агрономическа, зоотехническэ албануудай һула хүдэлмэридэ анхарал хандуулагдаа.

Хамһабариин хубиин ажахы хүгжөөхэ талаар сомоной Совет арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэнэгүй. Хүн зоной үмсэдөө бариһан малай тоо доошолоо, тэдээнһээ һү, мяхан багаар худалдагдан абтана, малай тараа, ногоо гэшхэхэ ябадалтай тэмсэл ябуулнагүй гэжэ заагдаба.

Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭБЭ

«Ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри эхилхэ хэрэгые Баянголой, Хэжэнгын, «Первомайский» совхозуудта хангалтагүйгөөр ябуулһан тухай» асуудал КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюро хаража үзэбэ. Байгша ондо хура бороо элбэгээр ороһоной, мүн районой ажахынуудай луговодуудай эртэ хабарһаа оролдоһоной, сагтань наг шэбхэ, минеральна утэгжүүлгэ гаргажа тараһанай ашаар ногооной гараса урда жэлнүүдэйхиһээ жэшэгүй һайн юм. Тиимэһээ ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ һайн шанартай үбһэ тэжээл нөөсэлжэ абаха хэрэгые түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулхын тула ажахынуудай партийна организацинууд горитой эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Энэ шухалын шухала хүдэлмэридэ хүн зониие эдэбхитэйгээр хабаадуулха, бии байгаа оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, тэнгэриин шарай адуулангүй үбһэ хуряалгын үедэ түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэхэ гээшэ мүнөө үеын дайшалхы зорилгонуудай нэгэн болоно гээшэ. Районой диилэнхи ажахынууд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн ороод, витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегадууд һайнаар хүдэлгэгдэнэ гэжэ бюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Гэбэшье Баянголой, Хэжэнгын, «Первомайский» совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организацинууд үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие нозог нобшоор эхилжэ, үнэтэй сагаа дэмы бараба. Эдэ ажахынуудта үбһэ хуряалгада хүдэлгэгдэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүд болзор соогоо бэлэн бэшэ байшоо. Энэ харюусалгатай хаһада хүдэлхэ бригада, звенонууд хэрэгтэй техникээр гүйсэд хангагдаагүй дээрэһээ, үбһэ хуряалгаяа оройтожо эхилһэн байна.

Эдэ ажахынуудай парткомууд, партбюро үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгые зүбөөр, сагай эрилтын ёһоор эрхилжэ шадаагүй байха юм. Үбһэ хуряалгада хүдэлжэ байһан коллективүүдтэ ажалай түлбэриин гурим дуулгагдаагүй, мүн

В. С. Доронин 1980 онһоо «Сибстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 184-дэхи колоннодо жолоошоноор хүдэлнэ.

Түгнын шулуун нүүрһэнэй уурхай тээшэ татагдажа байһан түмэр замай барилгада хайр шулуу зөөхэдөө, хапаан бүриингөө даабари 110—120 процент дүүргэдэг.

Нүхэр Доронин залуушуулые өөрынгөө хэрэгтэ дуратайгаар һурган хүмүүжүүлдэг юм. Бэрхэ жолоошон, коммунис ажалай ударник, 2-дохи участогай ажалша соведэй гэшүүн мүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. С. Доронин залуу жолоошон В. В. Вягинтай байна.

В. БАЛАГУНОВАЙ фото.

САГ СООНЬ ДҮҮРГЭХЫН ТУЛА

Хүдэриин совхозой ажалшад байгша оной хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые саг сооньдүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Хабарайнгаа тарилгые арбан хоёр үдэрэй туршада дүүргэжэ, «сагаан алта» абалгадаа түхеэржэ эхилээ һэн. Тиихэдэнь механизаторнууд үбһэ, тарла хуряалгын техникэ бэлдэжэ эхилһэн байгаа.

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОО

Нооһо хайшалалга июниин 22-һоо июлиин 7 болотор үргэлжэлөө. Түсэбөөрөө арбаад хоног соо дүүргэгдэхэ ёһотой аад, бороотой байжа, хайшалалга унжагайрхаяа һанаа. Тон түрүүн социалис мүрысөөнэй гурим, уялганууд баталагдажа, хони хайшалагшадта сүм дуулгагдаа. Байгша ондо ажалай түлбэри гансал хайшалагдаһан хонидой тоогоор тодорхойлогдоо бэшэ, харин хайшалалгын шанар, нооһоной хэмжээн, хонидоо адаан, шархатуулангүйгөөр хайшалалга, ажалай журам, һаатангүйгөөр ажалдаа гаралга гэхэ мэтэ хараада абтаа. Шалгалтын комиссиин бүридэлдэ: түрүүлэгшэ — ажахын ахамад зоотехник П. Б. Балсанов, гэшүүд-экономистнууд С. Цыдыпова, Э. Хосоева, ахалагша хонишод И. Н. Гарматаров, А. Д. Цыдыптаров, профкомой түрүүлэгшэ Н. И. Степанова, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ И. Б. Галданов гэгшэд ороо.

23 центнер нооһо һайн шанартайгаар хайшалһан А. Д. Цыдыптаров түрүүшын һууридa гараа. Тэрээндэ 200 түхэригэй мүнгэн шан совхозой дирекциин зүгһөө барюулагдаа. Энэ нүхэр 900 хони хайшалжа үрдеэ. КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин нээгдэһэн үдэр залуу коммунист зуун хони хайшалжа, 3 центнер 50 килограмм шахуу нооһо тушаагаа.

Хоёрдохи һууринуудта тус-тустаа хори-хори тухай центнер нооһо хайшалһан Ц. Ж. Банеев, В. Ж. Цыдыпов, урда жэлэй чемпион С. Аюшеев гэгшэд гараа.

Эхэнэрнүүдэй дунда Улаан-Үдэһөө ерэһэн В. Сундуповада нэгэдэхи һуури 175 түхэриг шан барюулалгатайгаар олгогдоо. Тэрэ 18 центнер нооһо хайшалаа юм.

Ахалагша хонишод И. Н. Гарматаров, А. Д. Цыдыптаров, М. М. Гуляев, С. Д. Юмтаров, Б-С. Юмтаров гэгшэд һайн шанартай нооһо тушаажа, түсэбөө дүүргээ.

Баян-Булагай найман жэлэй һургуулиин һурагшад нооһо хайшалалгада эдэбхитэйгээр хабаадаа. Наймадахи классай һурагша Баир Жигнинов 12 центнер нооһо хайшалжа, һурагшадай дунда эрхимлэхэдээ, 70 түхэригэй шанда хүртөө. Хонидые баригшад Дугар Цыбиков, Юра Мандалов, Лена, Света Фоминатан, Витя Ранжуров гэгшэд тус тустаа хори-хорин түхэригэй шангуудые абаа.

ХАДЫН ХОРМОЙ, ХАЯА БООРЁОР

Мүнөө үбһэ хуряалгын халуун хаһа ороод байна.

Баян-Булагай отделенидэ оньһожоруулагдамал хоёр, морин косилкатай хоёр звенонууд хүдэлнэ. Үнинэй коммунист дүршэлтэй бэрхэ В. П. Банзаров, М. Г. Гуляев, Л. Т. Протасов, О. Д. Доржиева гэгшэд звенонуудые хүтэлбэрилнэ.

Банзаровай звено 123 гектар талмай дээрэһээ 3636 центнер үбһэ 16 үдэрэй туршада хуряажа абаха зорилготой. Гуляевай звено 152 гектар талмай дээрэһээ 5020 центнер һайн шанартай үбһэ абахаар түсэблэнхэй. Залуушуулай звено 60 гектар дээрэһээ 1380 центнер, Л. Т. Протасовай звено 50 гектарһаа 900 центнер үбһэ хуряаха ёһотой.

Ф. МАНЖИХАНОВ.

ШЭНЭ ШЭГЛЭЛНҮҮДЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ

СССР-эй Философско бүлгэмэй Буряадай отделениин бюрогой заседани дээрэ (түрүүлэгшэнь философиин эрдэмэй доктор В. И. Затеев) КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин хараалһан совет общеcтвые саашадань хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ философско шэнжэлэлгэнүүдэй үнэн бодото аша үрые дээшэлүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Философско шэнжэлэлгэнүүдэй практическа, үнэн бодото ажабайдалда аша туһатай шэглэлыень улам хүгжөөхын тула Буряадай отделениин бүридэлдэ хоёр шэнэ таһаг бии болгохо гэһэн шиидхэбэри абтаа. «Интернационализацилгын ба нацинууд хоорондын харилсаануудай асуудалнууд» гэһэн таһаг (хүтэлбэрилэгшэнь В. И. Затеев) Забайкалиин болон БАМ-ай зонодо тус асуудалнуудые комплексноор шиидхэлгые эмхидхэхэ зорилготой юм. «Экологиин болон информатикын социально-философско асуудалнууд» гэһэн таһаг (хүтэлбэрилэгшэнь философиин эрдэмэй доктор, профессор В. В. Мантатов) гол түлэб Байгалай шадар хүнэй ажал ябуулгые гуримшуулха, эндэ эколого-ноосфернэ ёһо гурим тогтоолгые методологиин талаһаа үндэһэлэн баримталхадаа, академик В. И. Вернадскиин, Зүүн зүгэй соёл болон түүхые элитэ шэнжэлэгшэдэй нэгэн Н. К. Рерихэй экологическа һургаалай дүй дүршэл яажа аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэб гэһэн асуудалнуудые шиидхэхэ зорилготой.

Заседани дээрэ СССР-эй Философско бүлгэмэй нэгэдэхи вице-президент, философиин эрдэмэй доктор, профессор В. И. Столяров, тус бүлгэмэй ахамад эрдэмтэ секретарь, философиин эрдэмэй кандидат А. Н. Чумаков, Буряадай отделениин эрдэмтэ секретарь, философиин эрдэмэй кандидат С. Ш. Ускеев үгэ хэлэһэн байна.

С. ШОЕНОВ.

ҺААЛИИН ЭЗЭН

Светлана Сырендоржиевна Хамаганова Ахын солото һаалишадай нэгэн мүн. Олон жэлэй хугасаада дошхон зэрлиг хайнаг үнеэдые һаажа, сагаан эдеэгээ элбэг дэлбэгээр билтаруулдаг болоһон хүн юм. 1987 ондо һаамхай үнеэн бүриһөө 1000 килограмм тоһолиг үдхэн һү һаажа, районойнгоо һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, ногоон эдеэ билтаруулдаг түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа бэлэй.

Дошхон зэрлиг хайнагуудые түрүүшынхиеэ тугаллуулжа, һаажа һургаха, хүндэ дадхааха гээшэ эгээл дүй дүршэлтэй, зоримгой һаалишадай ажал ха юм. Тэдэнэй нэгэн Светлана Сырендоржиевна болоно, 1988 оной түрүүшын хахадта энэ нүхэрнай түрүү һаалишадай тоодо орожо, районой газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ эрхэ олоо юм, мүн мүнгэн шангаар урмашуулагдаа бэлэй.

Мүнөө нүхэр С. С. Хамаганова Сагаан-Голой зуһаланда буужа, һү һаамаа элбэг дэлбэгээр билтаруулжа байнхай. Сагаан-Гол — районой эгээн холын зуһалангуудай нэгэн. Хадаһаа эхи абаһан дошхон зээрэг тэрэ гол багаханшье һаа, түргэн урасхалтай, илангаяа үерлэхэ үедөө һүр дарамаар юм. Ехэл шууяатайгаар хадаһаа бууходаа, һүн мэтэ сагаан урасхалдаа шулуу мухарюулан урдадаг. Тиимэһээ «сагаан гол» гэжэ нэрэ зүүһэн байха.

Эндэ «Коммунизм» колхозой хайнаг үнеэдые һаадаг һаалишад, партиин гэшүүд И. С-Д. Халатонова А. Д. Дмитриев хоёр зуһана. Эдэнэр тус тустаа 18 үнеэ һаадаг.

Сагаан-Голой һаалишад июнь һара соо үнеэн бүриһөө 150-178 килограмм үдхэн, ууран шэнги шарабтар һү һаагаад, түсэбөө дүүргээ һэн. Июль һарада тэдэнэр хайнаг бүриһөө, 270—280 килограмм һү һааха түсэбтэй. Түсэбөө дүүргэхын тула тэдэнэр ехэ оролдожо, бии байгаа арга боломжонуудаа элсүүлнэ. Зунай аятай сагые эрхимээр хэрэглэжэ, район дотор табигдаһан түсэбэй ёһоор һаамхай үнеэн бүриһөө 1050 килограмм һү һаахал байха гэжэ һанагдана.

О. БАЛДАНОВА.
«Шэнэ Саяан» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Орлиг.

Агитаторнуудта, политинформаторнуудта туһ

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ МҮРЫСӨӨНҺӨӨ ЭХИТ

Оронноймнай бүхы һалбаринуудта боложо байгаа хубилган шэнэдхэлгын сагта үйлэдбэриин коллективүүдтэ ажалшадай зохёохы эдэбхиие хүгжөөхэ арга боломжонууд улам бүри үргэдэнэ. Хүдэлмэришэнэй ажалай ба ниитын эдэбхиие хүгжөөлгэдэ социалис мүрысөөн онсо үүргэ дүүргэдэг гээшэ.

Мүнөө үедэ мүрысөөнэй удха шанар улам дээшэлжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ бүри шэнэ шэнжэтэй болоно. Энээнэй ушар шалтагаан хадаа политическа ба социально-экономическа шэнэ эрхэ байдалда үндэһэлнэ.

«Капитал» гэжэ зохёол соогоо К. Марксын тодорхойлһоной ёһоор, хүн зоной хамтаараа хэжэ байһан ямаршье ажалай үедэ дэлгэрһэн мүрысөөн нэн түрүүн урилдаанай удхатай байдаг юм. Ажалаа хамжаад хэжэ байһан «зарим хүнүүдэй дунда мэеэрхэлдээн эхилжэ, улам саашадаа хүсэ шадалаа зангидан, урилдаан захална», «Үйлэдбэриин харилсаанай үедэ бии болоһон мүрысөөнэй, ажалаараа мэеэрхэлдэлгын ашаар зарим хүнүүдэй хубиин бүтээсэ дээшэлнэ» гэжэ К. Маркс бэшэһэн байдаг. Имагтал ондоо хүнтэй мүрысэжэ, өөрыгөө сасуулжа, хүн бүхэн өөрыгөө батадхана гээшэ. Тиимэһээ мүрысөөн хадаа ниитын дэбжэлтын шухала арга нүхэсэл болоно ха юм.

Түүхын элдэб үенүүдтэ бии болодог экономическа шэнэ харилсаануудай нүлөөн доро мүрысөөнэй шэнжэ шанар мүн лэ хубилдаг байна. Жэшээлхэдэ, капитализмын үедэ мүрысөөн нэгэ зарим ушарта үндэһөөрөө үгы болошохо гү, али амидаралгын түлөө тэмсэлэй шанга зэбсэг болоно ха юм. Харин социализмын үедэ мүрысөөн ниитын үйлэдбэри болон хүниие хүгжөөлгын эхин үндэһэн, олонниитын хүдэлөөн болохо аргатай байна.

Хүн зоной материальна болон оюун бодолой ургажа байгаа эрилтэнүүдые гүйсэд хангалга хадаа социализмын үедэхи ниитын үйлэдбэриин гол шухала зорилго мүн болоно. Тэрэниие түйлахын тула хамтын ажал дээрэ мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэй. «Социализм хадаа мүрысөө доройтуулан дарана бэшэ, харин тэрэниие үнэхөөрөө үргэнөөр, олоной хабаадалгатайгаар хэрэглэхэ арга нэн түрүүн олгоо... Мүнөө социалис правительствын засагта ерээд байхада, мүрысөө эмхидхэлгэ манай гол зорилго болоно» гэжэ 70 жэлэй саана «Мүрысөө яагаад эмхидхэхэб?» гэһэн статья соогоо В. И. Ленин бэшэһэн байна. В. И. Ленинэй зохёон найруулһан мүрысөө эмхидхэлгын түхэл маягууд, гуримууд урда тээ хэрэглэгдэдэг байһан гуримуудһаа үндэһөөрөө илгарна.

Имагтал өөрыгөө харуулжа, бусадай дундаһаа шалгарха хүсэлһөө мүрысөөн эхилдэг ха. Өөрынгөө ажалай газарые, өөрынгөө хүдэлмэриие нүхэдөө ахиха арга гээшэ гэхэмнай хэр зүб болоноб? Энэ юрын асуудал бэшэ. Юуб гэхэдэ, ажалдаа эрхим түрүү хүн болоно, олоной анхарал тусгаар татахадань, коллектив дотор тэрээндэ өөрсэ хандалга мүндэлнэ ха юм. Энээн тухай ондоогоор хэлэхэдэ, һайн атаархалга эхилнэ. Түрүүлһэн хүниие хүсэхын тула бусад нүхэдынь мүн лэ эрхимээр ажаллаха ушартай болоно бшуу. «Атаархалга хадаа мүрысөөнэй нэгэ шэнжэ, эндэһээ уламжалхада, һайн һайхан удхатай болоно» гэжэ А. С. Пушкин хурсаар ажаглаһан байдаг. Урагшаа гарагшые хүсэхэ хүсэлһөө атаархалга эхилжэ, өөрынгөө ажалай түйлалтаар сэдьхэлээ ханахагүй «хорхой» бии болоод, өөрынгөө болон нүхэдэйнгөө хүдэлмэриие шэнээр сэгнэхэ эрмэлзэл түрэнэ ха юм. Имагтал энээхэн багахан хүсэлһөө ниитын дэбжэлтые урагшань ябуулха хүсэн мүндэлнэ бшуу. Тиимэһээ мүрысөөнэй охиндо абтаһан хүнүүдэй ажалһаа экономическа ба хүмүүжүүлгын ямар ехэ ашаг үрэ гараха байна гээшэб!

Байгша оной эхинһээ ажалша коллективүүд ажал эрхилхэ шэнэ эрхэ байдалда хүдэлжэ байна. Эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые түйлахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ арга боломжонууд хаанашье бии. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада республикадамнай шэнэ олохон үүсхэл мүндэлһэн, мүрысөө эмхидхэлгын зарим дүй дүршэл бии болоһон байна.

Жэшээнь, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат, хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы эдэбхи хүгжөөхын тула тэндэ ехэ юумэн хэгдэнэ. Нооһо илгагшадай Л. П. Абёровагай бригада табан жэлэй даабари 4 жэл соо дүүргэхэ уялга абаа. Харин һамналгын аппарадуудай оператор В. Д. Цынгуева табан жэлэй туршада 7 жэлэй даабари дүүргэхэ гэжэ шиидхээ. Мүн лэ нооһо илгагшадай З. П. Аносовагай бригадада хүнүүдэй эрмэлзэл хүсэл дэбжүүлмээр үүсхэлнүүд саг үргэлжэ мүндэлдэг байна.

Ажалайнгаа газарта нэмэлтэ нөөсэнүүдые бэдэрэлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулгада мүрысэгшэдэй гол анхарал хандуулагданхай. Тус комбинадта ажалай урилдаа эмхидхэлгэдэ ханамжатайгаар хандадаг байна. Эндэ ямаршье һайн үүсхэл түргөөр дэмжэгдэнэ. Энэ хадаа өөрынгөө коллективэй түлөө хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй омогорхолой үндэр мэдэрэлые харуулна. Комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай, ажаһуудалай болон амаралтын эрхэ байдал һайжаруулха комплексно программые хүмүүжүүлгын янза бүриин хүдэлмэритэй зэргэ бэелүүлжэ байһанай ашаар ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха морально-психологическа таатай зохид эрхэ нүхэсэл зохёогдоно.

Үүсхэл хадаа хооһон газарта бэшэ, харин түрүү дүй дүршэлдэ үндэһэлжэ, хамтын зохёохы ажалай дүнгүүдые бүри дээдэ шатада гаргаха гэһэн эрилтэтэй байдаг. Имагтал тиимэһээ мүрысөөнэй үедэ эгээл эдэбхитэй хүнүүд, түрүү коллективүүд үнэтэ үүсхэл гаргана бшуу.

Бүхы ажалшадые социально-экономическа адли тэгшэ эрхэ байдалда байлгажа, нэн түрүүн зарим хүдэлмэрилэгшэдэй ба коллективүүдэй зохёохы ажалда арга шадабаритайень тодорхойлон дэгжээгээд, удаан тэдэнэй ажалаар дашууралгын амин охиие бүхы общество дотор дэлгэрүүлгэ хадаа мүрысөөнэй гол зорилго, удха шанарынь мүн болоно. Социалис общество доторхи мүрысөөндэ хубиин ба ниитын харилсаанай хүгжэлтэ иигэжэл зохилдон таарана.

— Түрүү дүй дүршэлые хэрэглэлгэ хадаа ехэ удха шанартай байдаг. Энээн тухай оло дахин бэшэнэбди, хэлсэнэбди. Шэнэ дүршэл халан абахаяа дэлхэй дүүрэн ябанабди. Тэрэнь хэр бэелүүлэгдэнэб? Эрхим дүршэл нэбтэрүүлээгүйнь түлөө партийна, профсоюзай болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдһөө шангаар асууха хэрэгтэй,— гэжэ стахановска хүдэлөөнэй ветеран В. И. Гаганова хэлэһэн байдаг. Тиимэһээ шэнэ юумэ үүсхэгшын дүй дүршэлые ямар арга, нөөсэнүүдэй ашаар түйлааб гэжэ хүсэд дүүрэнээр тайлбарилан харуулха шухала. Али бүхы талаһаа тайлбарилагдаһан дүй дүршэл нэбтэрүүлхэдэ, бэлэн ха юм.

Сэлэнгын райондо социалис мүрысөө эмхидхэлгэ тухай асуудалаар КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой пленумдэ бэлэдхэхэдээ, анкетэ тараһан, хүдөө ажахын ажалшадтай хөөрэлдэһэн байнабди. Ажалша коллективүүдэй ниитын үдэр бүриин ажабайдалда, социалис мүрысөөндэ ажалшадые хабаадуулга үргэдэжэ байна гэжэ шэнжэлэлгэ харуулаа. Бидэнэй уулзажа хөөрэлдэһэн ажалшадай 72,5 процентнь мүрысөөндэ хабаадалсана. Хүнэй ниитын эдэбхи дээшэлхэдээ, хүдэлмэришэн хүнэй ургажа байгаа арга боломжо, хүсэ шадал гүйсэд хэрэглэгдэнэ гэжэ батадхахын аргагүй. Социалис мүрысөөнэй хүгжэлтэ тухай статистикын дунда хэмжээнэй дүнгүүдэй дээшэлбэшье, мүрысөөндэ өөһэдынгөө хабаадалсалгые сэгнэһэн хүдэлмэришэд ба колхознигуудай сэгнэлтэ үшөөл доогуур байһаар. Энэ хадаа ганса өөрынгөө бэшэ, мүн ажалша коллективэй ниитын эмхинүүдэй, нэн түрүүн профсоюзай эмхиин хүсэ шадалаа муугаар элсүүлгые шүүмжэлһэн ушар болоно. Энэ хадаа мүрысөө эмхидхэлгын түхэл маягуудай үшөөл һула байһанай хойшолон болоно.

Ажалай урилдаанай ашаг үрэ эрилтэдээ хүрэнэгүй гэжэ уулзажа хөөрэлдэһэн хүнүүднай сэхэ мэдэрээ һэн. Эндэ элдэб шалтагаан бии. Экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын шатада табигдаһан эрилтэнүүдтэ мүнөөнэй мүрысөөнэй түхэл маягууд болон онол арганууд хүсэд тааранагүй. Энэ тобшолол гол шалтагаануудайнь нэгэн болоно.

Ёһын тэдысэ хэрэг ябуулга, үгэ хэрэг хоёрой хоорондохи таһалдал, албан хойрог ябадал мүрысөөндэ баһал һаалта хэнэ. Мүрысөө бодотоор эмхидхэхын орондо хубхай тоосоонуудые бэшэлгэдэ профсоюзай зарим органууд ехэ сагаа гээдэг байна. Ёһын тэдысэ ябалга ба миин нэрэ зүүлгэ — мүрысөөнэй дайсан мүн. Мүрысөөнэй уялганууд зарим ушарта нэгэ хэбээр бэшэгдэжэ, бидэнэй гар табигдадаг гэжэ олохон хүнүүд бидэндэ сэхэ хэлээ һэн. Бидэнэй һанахада, элдэб һайндэрнүүдтэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые заабол абангүй, өөрынгөө даабариие эрхимээр дүүргэхын түлөө мүрысэһэниинь һайн байгаа.

Бусадшье асуудалнуудые хараадаа абаха хэрэгтэй. Мүрысөөе эмхидхэлэй-техническэ талаар хангалгын, уялгануудаа экономическа талаһаа зүбөөр зохёолгын түлөө харюусалга дээшэлүүлгэ, мүрысэгшэдэй урмашуулгые нарижуулга, түрүү хүнэй нэрэ хүндые дээшэлүүлгэ гэхэ мэтэдэ анхарха шухала.

Мүрысөөндэ илагшадые урмашуулга элдэб янзаар хэрэглэмээр байха зэргэтэй. Миин лэ шан, бэлэг үгэлгөөр урмашуулгые хизаарлаха бэшэ, харин хүндэлэл, анхаралаар хүреэлэлгэ байгуулха шухала.

Социалис мүрысөөнэй түрүүшүүлэй болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй шэн габьяата хүдэлмэриие М. С. Горбачев тэмдэглэхэдээ, иигэжэ хэлэһэн юм.

«Тэдэнэр манай обществын омогорхол. Тэдэнэр хадаа ехэ хүсэ шадалтай, харюусалгатай патриодууд болоно. Хуупинууд, экономическа болон политическэ шиидхэбэринүүдые абалгада имагтал эдэ хүнүүд хабаадалсаха зэргэтэй. Тэдэнэр гүрэнэймнай органуудта дороһоо эхилжэ дээдын зургаанууд хүрэтэр түлөөлэгдэһэн байха ёһотой».

дээсэл

ЭРХ

аар хэмжээ
ро бодотоо
лан ойлгуу
Д, социалис
р хэрэглэгдэ
Ал ажал хү
лическа оно
таар хэрэгл
партбюрос
Д. Цыреновт
тор Ю. Д
СС-эй райком
о зааба. Ажа
өөнэй хэмж
э дурсагдаһан
усадхаха
жээнүүдые
ой дирекци
рое уялгалаа.

хынуудай хү
зүгһөө ёһо
улэгдээгүй га
а,
овхозой дире
ыпов, Г. С.
доков гэгш
гдалнуудаа
үбһэ хурям
е эршэтэйгэ
һануулга хэ
жалшадай
оной, посел
ша оной с
эшээлтэй
аа абажа,
энь түбхинэ
уудые, промы
тинуудай аж
удые, пенси
һургуулиин
хуряалгын
хитэйгээр
ниис райком
а.

Б. БА

уһалам

ТЭ

э хубилг
дэ, иланга
шэнэ гури
э байһан
анай лени
үндэһэлхэ
хадаа мү
нис парти
социальна
энуудтай
эй нягта
ээсэжэ бай
тоогой тала
нгүүдэй хү
, моральн
урмашуул
нэбтэрүүл

-эй ЦК-гай
н) Пленум
орбачев
умэ үүсхэ
анхаралаа

эдэр м
олон
дэмнай эр
дэрэлтэ
, шэнэ
хүнүүд юм
тиимэ хүн
нган, нүгө
зон бол

лизм гэ
й обществ
иализм
гуувхэ үү
н хэлэхэд
та болохо
ушаруулх
бэшэ,
пашагүй,
э нүхэсэл
И. С. Горб
мдэглэһэн

нис мүр
иие хү
ые эдэб
ка, коллек
экономиче
удалнууда
ринүүдые
мтын хар
. Энэ хал
рэдөө,
ёһоор
эй гурим

Ц. Ч
ВСТИ-г
унизмын
оцент, фи
эрдэмэй

ЕДҮҮДЭЙ
ЭЛМЭРИ

НҮҮДЭЛ СЕССИ ТУХАЙ БОДОМЖОНУУД

**-Үдын Железнодорожно районно Соведэй нүүдэл
һаяхан прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй
дприяти — «Теплоприбор» заводто боложо үнгэр-
нэгэдэлэй генеральна директор В. П. БРЫНДИН
лическа болон социальна хүгжэлтые комплексноор
талаар прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй
иин ябуулдаг эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай» элид-
Районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. П.
ПОНОВ нэмэлтэ элидхэл хэһэн байна. 1988—1990
прибор бүтээлгын нэгэдэлэй бэелүүлхэ социальна
ин хэмжээ ябуулганууд тус сесси дээрэ баталаг-
эси дээрэһээ хэрдэһэн тэмдэглэлнүүд уншагшадай
да дурадхагдана.**

-ти болон прави-
оодынгоо ба га-
литика совет ара-
ада, тэрэнэй һүү-
ые һайжаруулха
оюулдаг байна.
VII съездын, пар-
удвадахи Плену-
партиин XIX пар-
ренциин шиидхэ-
үндэһөөр ороной
хэлтын асуудал-
охэ анхарал хан-
боложо байнхай.
һээ Улаан-Үдын
лгын үйлэдбэриин
оциальна хүгжэл-
ые Соведэй тус-
эрэ хаража үзэ-
гсотой болоно.
үтээлгын үйлэдбэ-
л — республика
эжэ, томо пред-
нэгэн юм. «Теп-
завод 28 жэлэй
арин үйлэдбэриин
3 ондо бии бол-
ухэтэй. Тус нэгэ-
риин гурбан гол
ом. Тиимэһээ нэ-
үдэлмэрилэгшэдэй
а ажаһуудаг га-
таранги гэжэ ха-
Энээнһээ улам-
альна хүгжэлтын
ые шиидхэхэдэ,
уд дайрапдадаг

э гэр байраар, эдэ
хибүүдые ясли-са-
нгаха гээшэ шуха-
нартай хэрэг гээд
дэжэ. Тиимэһээ
элгын нэгэдэл бай-
дые, хамтын бай-
бариха асуудалда
л хандуулдаг. Арбан нэгэдэхи, мүн арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада хамта дээрээ 444 хүнэй багтаха хамтын байранууд, 170 байратай гэр ашаглагдаа. 1987 ондо 245 байратай гэр ашаглалгада оруулагдаһан байна. Байгша ондо 60 байратай нэгэ гэр, 12 байратай гэр ашаглалгада оруулагдаад, үшөө 234 байратай гэр баригдажа байнхай. Ерэхэ жэлдэ, даб дээрэ тооложо үзэһэнэй ёһоор, 200 гаран айл шэнэ байрада орожо түбхинэхэ болоно. Тиигэжэ прибор бүтээлгын нэгэдэл жэл бүри байрын гэрнүүдые олоор барина гэхэдэ алдуу болохогүйл ха. Зүгөөр барилгын иимэ дэлисэтэйгээр хэгдэдэг байбашье, байра абаха ээлжээндэ байгшадай тоо нилээд олон байһаар. Тодорхойлбол, тус нэгэдэлэй 6 хүдэлмэришэн бүхэнэй 1-ниинь байра абаха ээлжээндэ бэшэгдэнхэй.

Прибор бүтээлгын нэгэдэл ажалшадые гэр байраар, мүн социально-соёлой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг объектнүүдээр арбан хоёрдохи табан жэлдэ, мүн 2000 он хүрэтэр хангаха тусхай зорилготой программа табиһан байна. Тус программань городской Соведэй, һалбариин министерствын зүгһөө һайшаагдаһан юм. Бүхыдөө барилгада 2000 он хүрэтэр 116 миллион түхэриг, тиихэдэ ганса арбан хоёрдохи табан жэлдэ 20 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдахаар хараалагдана.

Тэдэнэр хубиин гэр бариха асуудалда мүн лэ горитой анхарал хандуулна. Мүнөө заводой 100 хүдэлмэришэн гэрнүүдые бариха газар заалгажа абаад, гүрэнэй банкһаа урьһаламжын мүнгэ абаад, барилгаа эхилэнхэй гэжэ элидхэлшэ мэдээсэбэ. «2000 он хүрэтэр айл бүхэниие амяараа байратай болгохо» гэһэн партиин холын хараатай зорилгс бэелүүлхэ талаар тус нэгэдэлдэ бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхын түлөө оролдодогынь һайшаалтай.

Байрын гэрнүүдэй хажуудахи талмайханууд болбосон түхэлтэй болгогдоно. Жэшээлхэдэ, 1986 ондо энэ хэрэгтэ 40 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байбал, 1987 ондо аяар 153 мянган түхэриг мүнгэн гаргашалагдаба. Нэгэдэлэй мүнгэн зөөреэр үйлсэнүүд асфальтаар хушагдана, хүүгэдэй талмайханууд түхеэрэгдэнэ, һөөг модод һуулгагдана.

Хүүгэдэй ясли-садуудаар хангалга һайн гэхын аргагүй. Мүнөө дээрээ нэгэдэлэй 300 шахуу һууритай 3 ясли-садуудта 1000 үхибүүд ябана. Байгша оной январиин 1-нэй байдалаар үшөө 600 гаран үхибүүд саадуудта ябаха ээлжээндэ бэшэгдэнхэй. Ерэхэ жэлдэ үшөө 100 үхибүүдые нэмэжэ абтахаар ясли-садууд үргэдхэгдэхэ юм.

Прибор-бүтээлгын нэгэдэл пионернүүдэй лагерьтай. Тэндэнь 1987 ондо 1425 үхибүүд амараа. Хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха талаар оролдолго гаргагдана. 2000 шахуу хүдэлмэришэд хүнэй бэедэ муугаар нүлөөлжэ болохо эрхэ байдалда ажаллана гэжэ тодоруулагдаһан байгаа. Үйлэдбэри дээрэ ажаллагшадай бэеын элүүрые хамгаалха, аюул усалнуудай болохогүйн тула абтадаг хэмжээ ябуулгануудта һүүлэй 2,5 жэлэй туршада 550 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Вентиляционно 50 системэ заһабарилагдажа, 1450 хүнэй, тэрэ тоодо 1200 эхэнэрэй ажалай эрхэ байдал һайжаруулагдаһан байха юм.

Шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтана. Гэбэшье мүнөө дээрээ бар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэриин хэмжээн нилээд ехэ байһаар. Хуряангыгаар хэлэбэл, ажалша хүнэй эрхэ байдал һайжаруулхын тула нилээд ехэ юумэн хэгдэнхэй. Тэрэшэлэн столово, буфет, ажаһуудалай таһалганууд гуримтайгаар хүдэлдэг болонхой.

Нэгэдэл Байгал далай дээрэ турбазатай, амаралтын байшантай юм. Ороной курортнууд, санаторинууд болон амаралтын баазануудта 1987 ондо 2600 хүн амаржа ерээ. Тэдэнэй 1500-ниинь нэгэдэлэйнгээ турбазануудта амараа һэн.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй хүтэлбэриин зүгһөө социальна хүгжэлтын талаар һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд горитой хэмжээнүүдэй абтаһан байгаашье һаань, саашадаа үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой гэжэ сесси дээрэ элирбэ.

Байрын гэрнүүдые бариха асуудал прибор бүтээлгын нэгэдэлэй шиидхэхэ эгээн шухала асуудалнуудай нэгэн байһаар. Барилгашадай гэмээр 1987 ондо ашаглалгада оруулагдаха столово, 60 байратай гэр барилга дүүргэгдэнтүй үлөө. Энэнь байгша ондо ашаглалгада оруулагдаха ёһотой.

Октябрьска районой 112-дохи кварталда 120 байратай гэр ерэхэ жэлдэ ашаглагдаха юм. Тиихэдэ 1990 он хүрэтэр 156 байратай хоёр гэр, 422 һууритай хамтын байра ашаглагдахаар хараалагдана. Нэгэдэлэй промышленна үндэһэ һуури бэхижүүлэгдэхэ юм.

Силикатна заводһоо холо бэшэхэнэ нэгэдэлэй городок бии болгогдохоор хараалагдана. Эндэнь байрын гэрнүүдһээ гадна 100 һууритай столово, 320 һууритай хоёр ясли-сад, 25 хүдэлмэришэнэй хүдэлхэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинат, 10 мянган номертой телефонно автомат станци, 1176 үхибүүдэй багтаха дунда һургуули, 720 һууритай училищи, 320 үхибүүдэй амарха пионернүүдэй лагерь болон бусад объектнүүд бодхоогдохо байна.

1990 он хүрэтэр 280 һууритай ясли-сад баригдажа дүүрэхэ ёһотой.

Саад эрхилхэ, заводой хамһабариин ажахы хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүд абтана. Мүнөө жэлдэ 360 тонно ороохо хуряаха түсэбтэй. Ерэхэ жэлдэ эбэртэ бодо малай, гахайн байранууд баригдаха. 25 машинын багтаха гараж, хоёр байратай 2 гэр бодхоогдохо байна. 1990 ондо 1000 толгой гахай, 120 үнеэн болон бусад мал хамһабариин ажахыда байхаар түсэблэгдэнэ.

Районно Соведэй сесси дээрэ гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. П. Спиридонов** нэмэлтэ элидхэл хэхэдээ, нэгэдэлэй хүдэлмэриин дутагдалнууд дээрэ тогтожо, хүн зоной һуудал байдал һайжаруулха зорилготойгоор баталагдан абтаһан нэгэдэлэй социальна хүгжэлтын комплексно программын дүүргэлтэ тон ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглээ. Мүнөө прибор бүтээлгын нэгэдэлэй хүдэлмэришэдэй байраар хангагдасын хэмжээн 7,7 дүрбэлжэн метр болонхой. Тиихэдэ орон соомнай дунда зэргээр 15,2 дүрбэлжэн метр талмай хүртэнэ. Энээнһээ тобшолол хэхэдэ, хүндэ бэшэ гээд үгэ хэлэгшэ нэмэбэ.

ЛВРЗ-гэй барилгын талаар начальнигай орлогшо, районно Соведэй депутат **В. П. Цивилев** үгэ хэлэхэдээ, өөрынгөө заводто социальна асуудалнуудые яажа дүүргэдэг тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Байрын гэрнүүдые барилга тус заводто 1988 ондо, 1980 онтой сасуулбал, 30 процентээр дээшэлээ. Заводой хүдэлмэришэн бүхэн байрын гэрнүүдые болон социально-соёлой объектнүүдые барилга дээрэ жэлдээ 4 үдэр хүдэлдэг болонхой.

Барилгын үндэһэ һуури бэхижүүлэгдэнэ. Тэрээнгүйгөөр барилгые хурдадхажа болохогүй гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолбо. ЛВРЗ-гэй 160 хүдэлмэришэн мүнөө хубиин гэрнүүдые барижа байна. Заводойнь газар дээрэ 2 магазин, шүдэ аргалдаг поликлиникын филиал, медицинскэ пункт гэхэ мэтэ бии. Тиихэдэ халаанай үедэ 4000 хүниие хангажа шадаха ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанай корпус бодхоогдожо байнхай.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй коллектив зэргэлжэ байдаг ЛВРЗ-гэй дүй дүршэлые халан абаха бэээ гэжэ һанагдажа байгаа һэн.

«Топлоприбор» заводой хүдэлмэришэд **В. А. Хмелевских, Н. Н. Шавер** болон бусад сесси дээрэ үгэ хэлэһэн байна. Тэдэнэр заводой буфедтэ эдеэ хоол олон ушарта угы байдаг, медицинскэ болон ажаһуудалай талаар хангалга муу гэжэ шүүмжэлээ. Спортивна һорилго хэгдэнэгүй, угайдхадаа үйлэдбэриин гимнастика үнгэргэхэеэ болинхойбди гэжэ үгэ хэлэгшэд гомдобо.

Районно Соведэй сесси һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Сессиин болохоһоо урид Соведэй депутадууд заводой цехүүдээр, ажалшадайнь ажаһуудаг газарнуудаар ябажа, хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалаар, ажаһуудалаарнь һонирхоһон, уулзалгануудые үнгэргэһэн байгаа. Тиихэдэ сессиин болохо тухай заводой радиогоор, типографида барлан гаргагдаһан тусхай соносхолнуудаар мэдээсэгдэжэ, булганай һанамжа дурадхалнуудаа хэлэхыень гуйһан байна. Нэгэдэлэй олон хэһэгээр гарадаг «Импульс» газетэдэ социальна хангалга һайжаруулха тухай хүдэлмэришэдэй һанамжа дурадхалнууд удаан саг соо удаа дараалан толилогдожо байгаа.

Мүнөө прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэл сесси дээрэ баталһан социальна хангалгын ехэ программые районой партийна, совет органуудтай хамта бэелүүлжэ эхилбэ.

**М. БАРДУКОВА,
Улаан-Үдын Железнодорожно
районно Соведэй гүйсэдкомой эмхидхэлэй таһагые
даагша.**

Хасан нуурай дэргэдэхи

тулалдаануудай 50 жэлэй ойдо

Совет Армиин түүхын алдарта хуудаһан

Эсэгэ табин жэлэй саана Алас-Дурна зүгэй баруун урдахи хубида Хасан нуур шадархи тала гүбээнүүдтэ бүхы дэлхэйн арадуудай халуун анхарал татаһан үйлэ хэрэгүүд болоһон байна. 1938 оной июлиин 29-дэ япон милитаристнууд Эсэгэ оронойнмнай нангин хилэ дабажа, Безымянная, Заозерная болон бусад үндэр гүбээнүүдые эзэмдэһэн юм.

СССР-эй оборонын арадай комиссарай захиралта бэелүүлэн, дайсадые һамна бута сохихо талаар операци үнгэргэхыень Дальневосточно фронтын Сэрэгэй совет 39-дэхи стрелково корпусой комкор Г. М. Штерндэ даалгаа һэн. Тиихэдэ тус корпусой бүридэлдэ 40-дэхи, 32-дохи стрелково дивизинүүд, 2-дохи оньһожоруулагдамал амяарлагдамал бригада ороо бэлэй. Уданшьегүй хамтын добтолго тухай захиралта корпусой командир гаргаа бэлэй.

Байлдаанай болохын урда тээ бүхы подразделенинүүдтэ партийна болон комсомолой суглаанууд үнгэргэгдэбэ. Тулалдаанай үедэ нэгэшье сэрэгшэ сухарихагүй, захиралта заабол бэелүүлэгдэхэ гэжэ коммунистнууд, комсомолшууд мэдүүлээ һэн. Хадын оройдо улаан туг үргэхэ эрхэдэ хүртэхын түлөө подразделенинүүдэй хоорондо мүрысөөн дэлгэрбэ.

Августын 6-най 16 часта истребительнүүдээр үдэшэгдэһэн ТБ-3 түхэлэй совет хүндэ бомбардировщигууд япон бэхилэлтэнүүдтэ шанга сохилто хэбэ. Нэгэ час тухай сагай үнгэрһэн хойно сэрэгшэдшье урагшаа добтолгодо ороо һэн.

Заозерная гэжэ хадын түлөө болоһон шанга тулалдаанда 118-дахи стрелково полкын партийна организациин секретарь, лейтенант И. Н. Мошляк онсо шалгарһан байна. Тулалдаанай үедэ командирайнгаа хүндөөр шархатахада, тэрэнэй уялгые эрэлхэгээр дүүргээ. Хадын оройдо хэдэн сэрэгшэдтэй түрүүлэн гаража, улаан туг үргэһэн габьятай.

Августын 7-до японтон аяар хори дахин добтолгодо оробошье, амжалта түйлажа шадаагүй һэн. Нэтэрүү шанга тулалдаанай үедэ бүхы сэрэгшэд нугаршагүй зоримгой, эрэлхэг байһанаа харуулаа. Жэшээлхэдэ, младша командир А. Жимановай командалдаг танкда дайсанай снарядай сэхэ буухада, танкнь ябахаяа болишобо. Мэргэлэн буудагша жолоошон хоёрынь алдалан унаһан байба. Иимэ ушарай тохёолдоод байхада, Александр танкһаа пулемет абажа, үндэршэг газарта таатай нүхэ оложо, дайсадтай хэдэн часай туршада тулалдаһан габьятай.

Милитарис японтонтой болоһон шанга тулалдаануудта бүхы сэрэгшэд: артиллеристнүүд, тагнуулшад, саперүүд, танкистнууд шэн зоригтойгоор тэмсээ. Гадна врачнууд, медсестранүүдшье һомонһоо бэеэ нюунгүйгөөр шархатагшадые абарһан байха юм. Хоёрдохи рангын военврач В. П. Бегсулев дайсанай нюдэ балай буудажа байхые тоонгүй шархатагшадые байлдаанай газарһаа зайсуулһан, түрүүшын туһаламжа үзүүлһэн байгаа. Дайсадай гэнтэ добтолходо, хилын харуулшад тэдэнэй шанга сохилтые өөр дээрээ даажа абаа юм.

Хасан нуурай дэргэдэхи тулалдаануудта Буряадаймнай сэрэгшэд шэн габьятайгаар тэмсээ. Эдэ хадаа капитан Григорий Федорович Бусовиков, майор Анатолий Фадеевич Багрий, лейтенант Дмитрий Леонтьевич Башкирцев, ефрейтор Алексей Сергеевич Гаськов, рядовой Павел Титович Негода болон бусад олон сэрэгшэд Совет армиин дайшалхы габьяае алдаршуулгада хубитаяа оруулаа.

Хасан нуур шадар япон милитаристнуудтай тулалдаануудта шэнэ зэбсэгэйнгээ, дайшалхы техникынгээ һайн шэнжэ шанарые Улаан Арми харуулаа юм. Совет хилын харуулшад, сэрэгшэд шанга хашалтада сухаришагүй, онобшотой хурса сохилтотой байһанаа мүн лэ харуулаа. Дайшалхы даабаринуудые эрхим һайнаар бэелүүлхэдээ, баатаршалга, шэн габьяа, эрэлхэг зориг харуулһанайнгаа түлөө 40-дэхи стрелково дивизи, Посьетскэ хилын харуулшадай отряд Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаа бэлэй. Тэндэхи байлдаануудта хабаадагшадай дундаһаа 26 сэрэгшэдэ Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. 95 сэрэгшэ болон командирнууд Ленинэй орденоор, 1985 хүн Улаан Одоной орденоор, «Шэн зоригой түлөө», «Дайшалхы шэн габьяагай түлөө» медальнуудаар шагнагдаа.

Табин жэлэй саана болоһон үйлэ хэрэгүүд совет сэрэгшэдые һэримжэтэй байхыень уялгална, Гэхэтэй хамта дайн дажарые жүрөөдэһэн империалистнуудай «одото дайнай» гэнэ аюулые эртээнһээ ойлгожо, өөһэдынгөө хилэ нангин байлгахые, өөһэдөө һэримжэтэй байхыень үшөө дахин һануулна. Үшөө юу харуулааб гэхэдэ, совет сэрэгэй уставуудай, стратегическэ болон тактическа зарим бодомжонуудай зүб байһые тэрэ холын үйлэ хэрэгүүд гэршэлһэн байна.

Хасан нуурай дэргэдэ болоһон үйлэ хэрэгүүдэй табин жэлэй ойе мүнөө тэмдэглэжэ байхадаа, манай арадай, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы алдар солын ёһо заншалнуудай һайн һайхан жэшээнүүд дээрэ сэрэгэй-патриотическа талаар залуушуулай хүмүүжүүлгэ улам һайжаруулха ёһотой болонобди. Совет Армида, Далайн-Сэрэгэй Флодто алба гараха залуушуулай бэлэдхэл, сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэ бүри нарижуулхыемнай мүнөө орон доторнай боложо байһан хубилган шэнэдхэлгэ баадхана, ехэ эрилтэ табина бшуу.

**П. ШЕВЧЕНКО,
майор.**

Зунай амаралта

калай гурбадахи семестр

ириин технологиче-
үдай студентнэрэй
нэ барилгын отряд
инда районой
ооной байшан ба-
ихэй.
ишээ «толгойгоо»
хүндэ ашаа хүн-
ргэжэ байһан кран
арахадаа, ажалай
гансата ойлгохоор
энээр мүлиһэн це-
а үшөө нойтон. Хү-
энүүдые баринхай,
хүдэлнэ. Цемен-
а хаяжа, шала хэ-
улуу зөөнэ. Танил-
ндэ инженерно-эко-
факультедэй сту-
эа Дылгеров, Дор-
аржиев, Саша Бу-
д ажаллана. Улаан-
ки дунда һургуули
охническэ мэргэжэ-
и училищада ма-
туһалагша болохоо байһан залуухан хоёр хүбүүд — аха дүү Вениамин ба Даниил Бессоновтон студентнэртэй хамта мүн лэ ажал хэнэ. Тоомгүй, тэршээхэн эдэ хоёрые «ажалда атаржаг, хүдэлмэридэ хүдэржэг, һайн һургаалтай хүнүүд болог» гэжэ бодомжолоод, түрэлхидынь, багшанарынь иишэнь эльгээгээ бшуу. «Яһала һайн ажаллана», — гэжэ студентнэр Бессоновтониие магтана.

«Бурводстрой» трестын Хориин нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын мастер, хүбүүдһээ халта ахашагаар харагдаһан Александр Леонтьевич Емельянов барилгые ударидана. Студентнэртэ заабари үгэнэ, хэрэгтэй материалнуудыень саг соонь асаруулна. «Хорин таба мянган түхэригэй ажал эндэ хэгдэхэ юм. Хүбүүд августын арбан болотор, шадаа һаа, уридшье байшангые барижа дүүргэхэ эрмэлзээтэй», — гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

«Отрядтамнай арбан табан басагад, арбан хүбүүд. 4-дэхи курсын студент Алексей Буянтуев командирнай юм. Маанадые эндэ һайнаар угтаа. Хамтын байра соо байлгажа, сэбэр простыня, амһарта жэмһэртээр дүүрэн хангаа юм. Басагаднай эдеэ шанана. Ажаллаха, амархашье бүхы арга боломжонууд бии», — гэжэ 3-дахи курсын студент Юра Дылгеров хэлэнэ.

«Урда жэлнүүдтэ студентнэр мяха үйлэдбэрилдэг комбинадые, байрын гэрнүүдые эндэ бараа һэн. Тиихэдэ бүхы байшангууд «һайн» гэжэ сэгнэлтэтэйгээр тушаагдаа бэлэй. Мүнөө жэлдэ студентнэрэй энэ байшангые мүн лэ һайн шанартайгаар барижа, олоной ашаглалда тушаахадань, гансал магтаалай үгэнүүд дуулдаха бэзэ гэжэ найдагдана», — гэжэ комсомолой райкомой секретарь С. З. Васильев хөөрэнэ.

И. ТУМУРОВА.
Хориин район.

АНДА НҮХЭДО

**МНР. Монголой, совет Тувагай малшад үнинэй хани нүхэд ёһоор уулзадаг. Тувагай Эрзинскэ районой, Монголой Баян-Тесскэ сомоной ажалшад үнинэй хани барисаатай юм. Тэдэнэр дүй дүршэлөө халан абалсадаг, тэдэнэй бэе бэедээ айлшалалсалга юрын болонхой. Мүнөөдэр Баян-Тесскэ сомоной хонишодто Эрзинһээ хани нүхэдынь айлшалжа ерээ. Монгол, тува нүхэдэй зүбшэхэ юумэн олон даа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хөөрэлдөөнэй үедэ аяга сай заатагүй хэрэгтэй.**

ТАСС-ай фотохронико.

ОГИИН ХЭШЭЭЛНҮҮДҺЭЭ

ЛАМЖАЛАН...

**унда һургуулинуудай һурагшад зунайнгаа амарал-
натуралистнуудай станцида хахад һарын практика
лгагай юм. Тиигэжэ эдэнэр ботаникын, биологиин
тэ абаһан эрдэмээ бодото хэрэг дээрэ дабта-
рүүлнэ.
Д ДЭЭРЭ: 41-дэхи дунда һургуулиин 6-дахи клас-
а Света Цыжибон капустын рассада һуулгана; теп-
Д. АЛТАЕВАЙ фото.**

Соёл ба ажабайдал

«УЛААН ГВОЗДИКАТАЙ» ДАХИН УУЛЗАЛГА

«Улаан гвоздика» гэһэн дуунай залуушуулай уласхоорондын фестиваль гурбан жэл эмхидхэгдээгүй, харин оюун ухаанай ажабайдалда болоһон энэ дутагдалые хэн нэгэн ажаглаа ха гү? Залуушуулай «Гвоздика» юрын һонигүй хэмжээ ябуулга болошоо һэн. Фестивальда хабаадаһан бүхы хүнүүдтэ хүртэхөөр шангууд асаргадаг, дуушадай хоорондо шанга тэмсэл болодоггүй, дуушад «тэмдэглүүлхын» тэдысэ, далайн уһанда тамархын тулада Сочи ерэдэг һэн.

— Зохёохы бэшэ, харин политическэ бодомжонууд гол шухалада тоологдодог байгаа, — гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай соёлой таһагай секторые даагша Константин Воробьев үнгэрһэн жэлнүүдэй алдуу эндүүнүүдые тайлбарилна. — Гүйсэдхэгшэдэй мэргэжэл шадабариин хэмжээн тухай һанаагаа табидаггүй, харин бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы нютагуудай дуушадые хабаадуулха гэжэл оролдодог байгаабди. Мэргэжэлтэ бэшэ дуушадайшье Сочидо ерэхэ ушарнууд олон һэн. Тиигэжэ фестивалиин нэрэ хүндэ буурража захалаа.

Мүнөө жэлэй фестиваль Ленинскэ комсомолой 70 жэлдэ зорюулагдаха юм. Олохон социалис оронуудһаа гүйсэдхэгшэд ерэхээр хүлеэгдэнэ. Уласхоорондын жюридэ хабаадахаяа гадаадын оронуудай түлөөлэгшэд урдынхиһаа һуралгүй олоор уригданхай. Жэшээнь, Болгариһаа Бисер Киров, Венгриһээ Янош Коош, ГДР-һээ Регина Тосс, Польшоһоо Марыля Родович, Югославиһаа Джордже Марьянович, Чехословакиһаа Хелена Вондрачкова гэгшэд болоно.

Фестиваль эмхидхэжэ байһан орон хадаа табан гүйсэдхэгшэдые фестивальда хабаадуулха эрхэтэйбди. Бусад оронуудһаа нэгэ-нэгэ хүнүүд ерэхэ. Булта дуушад мэргэжэлтэд байха зэргэтэй. Энэнь гол эрхэ нүхэсэл мүн, 28 хүрэтэр наһанай дуушад фестивальда хабаадаха.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай, ВЦСПС-эй, СССР-эй Залуушуулай эмхи зургаануудай комитедэй, СССР-эй Соёлой министерствын, зохёохы ажалтанай холбоонуудай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн эмхидхэлэй комитет совет гүйсэдхэгшэдые шэлэхэ байна. СССР-эй арадай артист Иосиф Кобзон эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшээр томилогдонхой. Фестивалиин хэмжээгээр жюрин гэшүүдэй концерт эмхидхэхэ дурадхал тэрэ оруулаа юм. «Сүүдэй коллегидэ» хабаадахаяа уригдаһан бүхы хүнүүдэй ерээ гээшэ һаань, дэлхэйн эстрадын суута артистнууд, концертнүүдтэ олон дахин сугтаа хабаадаһан хуушанай ханинар суглархал ха юм. Энэ удаа тэдэнэрэй бэлиг шадабариие харагшад сэгнэхэ болоно.

Шангуудай тоо тодорхойлогдоо. Гурбан концертын түд бүхэнэй дүнгүүдээр уласхоорондын жюри гурбан лауреадые тодорхойлхо байна. Гансал гол шан байха. Дуушад нэгэ совет, Эсэгэ оронойнгоо, нэгэ дуратай дуугаа гүйсэдхэхэ.

**Алла ПЕРЕВАЛОВА,
АПН-эй корреспондент.**

ТАСС · АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ПАРТКОНФЕРЕНЦИИН МАТЕРИАЛНУУДАЙ СОГСОЛБОРИ

СТОКГОЛЬМ. Швецийн «Фрам» хэблэл КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин материалнуудай согсолбори барлан гаргаа. «Олондо мэдээсэлгэ, демократи үргэдхэлгэ, хубилган шэнэдхэлгэ» гэжэ тэрэнь нэрлэгдэ. Конференци дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн элидхэл болон хэлэһэн үгэнүүд, совет коммунистнуудай хуралдаанай резолюцинууд номдо оруулагдаа.

Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо дүрбэн үдэр болоһон, хубилган шэнэдхэлгын шэнэ зорилгонуудые үргэнөөр ба сэхээр зүбшэн хэлсэһэн энэ хуралдаан Шведэ айхабтар ехэ һонирхол үүсхэһэн байна, гэжэ хэблэлэй хүтэлбэрилэгшэ Барбара Хагель ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. Национальна телевидениин хоёр каналаар Москваһаа репортажнууд үдэр бүри дамжуулагдаа, газетэнүүд үргэнөөр толилоо.

Һүүлэй гурбан жэлдэ урагшаа эрид алхам хэһэн совет общество совет ажабайдалай бүхы талануудта ехэ хэмжээнэй хубилалтануудые бэелүүлхээр хараална гэжэ конференци харуулаа. Манай хэблэлдэ барлагдан гараһан ном соо энэ түүхэтэ хуралдаанай тон шухала материалнууд үгтэнхэй. Шведэ үргэн олон хүнүүдэй тэрэниие уншаха байһаниинь дамжаггүй.

Конференциин хараалһан хараа шугам тодорхой хэрэгүүдтэ, тэрэ тоодо уласхоорондын харилсаануудташье бэелүүлэгдэжэ эхилээ гэжэ Б. Хагель үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба этигэл найдалай хэмжээнүүдые бэхижүүлхэ талаар Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай найруулһан дурадхалнууд дэлхэй дээрэ шэнэ политическэ бодомжо батадхалгада туһа болоно. Бүхы шэглэлнүүдээр хубилган шэнэдхэлгые үргэлжэлүүлхэдээ амжалта түйлахыень совет хүнүүдтэ манай хэблэлэй зүгһөө хүсэхэ байнаб.

ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛ, ТЕЛЕВИДЕНИ МЭДЭЭСЭНЭ

М. С. Горбачевой Менгисту Хайле Мариамтай уулзаһан тухай хэблэл, радио, телевидени мэдээсэнэ. Хани барисаата Эфиопиин хүтэлбэрилэгшые халуунаар амаршалха зуураа, Эфиопиин газар дайдын нэгэн бүхэли байха гол ёһые СССР-эй батаар, залан сэхээр дэмжэдэг байһыень КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь батадхаа, олон үндэһэ яһатанай Эфиопиин гүрэндэ Эритрейскэ асуудалай үнэн зүб шиидхэбэри бэдэрхэдэнь амжалта хүсэбэ гээд онсолон тэмдэглэгдэбэ.

2000 он болотор республикын байгаалиин баялигуудые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ ба оршон тойронхи дайдые хамгаалха талаар ЧССР-эй правительствын баталан абаһан гүрэнэй хараа шугамай проект — Чехословакиин хэблэлэй дотоодын политическэ гол темэ болоно. Хэрбээ байгаалида хохидол үзүүлжэ болохо гэжэ тоотоогдоо һаа, энээнһээ хойшо нэгэшье барилга зүбшөөгдэхэгүй гэжэ хараалагдаа гээд «Руде право» онсолон тэмдэглэнэ.

Һаяхан Белградта нээгдэһэн Балканай оронуудай профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй уулзалгые Европын социалис гүрэнүүдэй хэблэл тодорхойгоор харуулна. Энэ орон нютагай национальна профсоюзуудай хоорондохи харилсаа холбоон «түүхэтэ ерээдүйтэй үйлэ хэрэг мүн» гээд Болгариин «Труд» тэмдэглэнэ.

Иранай болон Ирагай хоорондо шанга байлдаанууд үргэлжэлһөөр гэжэ Францийн «Юманите» тэмдэглэнэ. Энэ хёморoo зүришэлдөөндэ хабаадагшад үхэлтэ дайнда эсэс табиха гэжэ шиидэбэ гэжэ һанагдаһан байгаа. Тэдэ дайшалхы ябуулгануудай дахин һэргээгдэхэдэ, хоёр оронойн олониитэ хүшэр хүндөөр хүлеэн абаба гэжэ тэрэ бэшэнэ.

Японой далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй уһан доогуур тамардаг онгосын загаһа барилгын «Фудзи Мару» суднатай мүргэлдэһэн тухай материалнуудые Токиогой «Акахата» толилно, ороной сэрэгэй командованиин ябуулганууды шүүмжэлнэ.

Наркотигуудые худалдадаг уласхоорондын томо бандын толгойлогшонорые Испаниин Мальорка арал дээрэ сүүдлэжэ байһан тухай Англиин Би-би-си болон Ай-ти-ви тодорхойгоор мэдээсэнэ. Великобританиин эрхэтэн тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэнь байһан байба.

АСУУЛТЫН ДҮНГҮҮД ГЭРШЭЛНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Хэрбээ США-да президентые һунгаха һунгалтануудай мүнөө оолоо гээшэ һаань, демокрадуудай кандидат илалта туйлаха байгаа ха. Долоон хоногтоо нэгэ дахин гарадаг «Ньюсуик» газетын захилаар Гэллапай институдай үнгэргэһэн олониитын һанамжые асуултын дүнгүүд энээн тухай гэршэлнэ.

Демократическа партиһаа президентдэ кандидадаар хуулитаар һаяхан дэмжүүлэгдэһэн Майкл Дукакисай түлөө дуугаа үгэхэ һэмди гээд энэ асуултада хабаадагшадай 55 процентнь мэдүүлһэн байна. Республиканецуудай зүгһөө кандидадаар дэбжүүлэгдэхэ США-гай мүнөөнэй вице-президент Джордж Бушые дэмжэхэбди гээд асуудалда харюусагшадай 38 процентнь һанамжаяа хэлээ. Дукакисай тала баригшадай тоо 8 процентээр олошороо гэжэ «Ньюсуик» тэмдэглэнэ. Негр һунгагшадай ба эхэнэрнүүдэй дунда демокрадуудай кандидат илангаяа ехээр дэмжэгдэнэ гэжэ асуултын дүнгүүд харуулна.

США-гай ШАЛГАГШАД ЧССР-тэ

ПРАГА. Дундуур ба дутын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай СССР-эй болон США-гай хоорондо баталагдаһан договорой үндэһөөр ЧССР-эй хилэ шадарай һуурин тосхоной оршондохи СССР-эй урданай ракетнэ баазые шалгаха хүсэлтэй байһанаа Холбоото Штадууд мэдүүлһэн байна.

Шалгалта үнгэргэхэ тухай ЧССР-эй, СССР-эй болон ГДР-эй хоорондохи хэлсээнэй үндэһөөр Чехословакиин Социалис Республика тэрэниие үнгэргэхыень зүбшөөгөө һэн. 10 американ инспекторнууд һаяхан ЧССР ерээ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАhАНДАМНАЙ:

- ★ hАЙХАН СЭДЬХЭЛЭЙ hYЛДЭ
- ★ «YЛГЭН ДАЙДАЯА ЭРЬЕЖЭ ХАРАhАЙБ»
- ★ ЭДИР НАhАНДАА ЭРЬЕН БУСАЖА...
- ★ НЮТАГ СООХИ БАЙДАЛАА ГУРИМШУУЛХА

ТЭГШЫН ДАМПИЛ

hАЙХАН сэдьхэлэй сагаан hүлдэ болоhон хүнүүд нютаг бүхэндэ байдаг. Манай нютагта тиимэ хүнүүдэй нэгэн Тэгшын Дампил байгаа гэжэ hанагдана.

Нютагтамни энэ хүн тухай хэншье муу үгэ хэлэхэгүй... Үнгэрэгшэ жэлэй май соо нэгэ нүхэрэйдөө hуухадамни, урда үе саг тухай үгэ зугаа хэлсэжэ hууhан зон энэ хүнэй нэрые дурдабал! Минии досоо Дампил дундахайн (иигэжэ нэршэhэн хүн hэн) шэг шарай, түхэл шэнжэ гэнтэ hэргэхэдэл гээ. Үгы даа, би мартаа бэшэб. Гэбэшье олон жэлдэ нютагтаа байгаагүй намда, сэхыень хэлэхэдэ, Дампил дундахайн шэг шарай досоомни бүдэхирhэн байжашье болоо.

Аяар холын нэгэ зурагые сахилгаан түргөөр hананаб. Володя бидэ хоёр хюрөөдэжэ байhан хоёр хүндэ дүтэлбэбди. Мэхэгүй ажал. Хара хүсэнэй. Сахынь дээрэ байгша бүхы хүсөөрөө хюрөөгөө түлхин дарана, харин доронь зогсогшо бэе тээшээ угзаран татана. Арзагар томо шүдэтэй ута хюрөөгэйнь абяан нэгэ жэгдээр hиинана. hонин шэнги.

— Холо бологоты! Юу хараад байгаабта? — гэжэ халта тогтоhон дээрэхинь бидэниие намнаба.

— Яахашниб? Хараг лэ. hонин байгаа ааб даа,— гэжэ доро байгшань нүгөөдэдөө хэлээд, hүүлдэнь бидэнэртэ хандажа,— hалхинай дээрэ гарагты. Нюдэн соотнай хюрөөгэй хибэдэhэн орожо болохо,— гээд, маряагүйшэг, туранхай тэрэ хүн энеэбхилэн hагад, ман тээшэ хаража байгаа агша hэн.

Тэрэмни хожомынь Дампил болоо.

hүүлдэнь Дампил дундахайтай би тон дүтэ танилсаhан, зан абариень шэнжэлhэн, үнэн сэдьхэлhээ хүндэлдэг болоhон хүм. Ушарынь гэхэдэ, дайнай эхилхэдэ, сэрэгтэ татагдаhан Тэгшын Дампил хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэhэнэй шалтагаанаар арай голтой табигдажа ерэhэн байбашье, хоёр хоногто амаржа үрдингүй, колхозой кладовщигаар томилогдоhон гэхэ.

Тэрэмнай мэдээжэ саг hааб даа. Амбаар багта хэгдэдэг бүхы ажал Дампилай хүзүүн дээрэ унаа hэн аабза. Харюусалга ехэ. Теэд Дампил бүхы сагаа, хүсэ шадалаа, бэе мяхаяа гамнангүй, тэрэ бүхые түйлажал гараhан түүхэтэй. Би энээнииень хоёр нюдөөрөө хараhанби. Юуб гэхэдэ, дүшэн зургаадахи оной зунай нэгэ үдэр тракторай бригадын тоо бүридхэгшын тушаалые даажа абаhанhаа хойшо хоёр жэлэй туршада үдэр бүри гэхээр Тэгшын Дампилтай харилсадаг байгааб.

Амбаарнуудые хорёолhон хашаа соо зүүгээр зэргэлээд байhан гурбанай хойто захада табхайhан багахан амбаарта бригададаа эдеэ хоол абахаяа анха түрүүн ерэхэдэмни, дээрэшэг байдаг үүдэниинь hула. Эзэндээ эрхэ, эжэл хани шара нохойнь амбаарай үүдэндэ хэбтэбэ. Энэ — Дампилай эндэ байhанай гэршэ. Шагаажа харабаб. Дампил дундахай шоото дээрэ татажа hууhанаа, бодожо ерэбэ. Стол дээрэнь зэд гүсэ, хажуудань модон аяга харагдана.

Хилээмэ, мяха, ороohо, нэгэ багахан гурил шэгнэжэ табиhанай удаа:

— Ходол уулзаха хоёр болобо хабди... Хилээмэн хомор. Эдеэ хоолоо гамнаха гэжэ тогоошондоо хэлэхэш. Харгыдаа нарилжа ябаарай,—гэжэ захиба...

Олон соohоо үшөө нэгэ ушар намда бүхөөр хадуугдаа юм. Намар hэн. Оройхон гэртээ ерэhэн аад, амбаар ошохо гэжэ мори тэргээрээ гарабаб. Харан гэhээмни, байра тээшээ зорин, шара нохойгоо дахуулаад, зэд гүсэеэ баруун гартаа бариhан Дампил дундахай бүмбэлзэн (үрөөhэн хүлынь муу hэн) конторын наагуур баруулжаа гэшхэлжэ ябаба гээшэл даа. Тиихэдэнь амадан hагад гүйлгэжэ, хажуудань ерэhэн хүн харгынь хажуу тээ морёо байлгабаб.

— Би үглөөгүүр харанхыда амбаартаа ерэhэн хүн гээшэб... Ши юумые урдаhаань бэшэ, хойноhоонь хэжэ ябаhан хүн гээшэш. Түрүүн шухала хэрэгээ дүүргээд, hүүлдэнь өөрын зоргоор ябадаг ёhотой юм. Эдеэ хоолоо абаад, гэртээ ошохо hэн бээзэш. Намайе бусаахагүй, өөрөөшье яараха, мэгдэхэгүй hэн гүбшии!—гэжэ тэрэ хэлээд, тэргэдэмни аhалдаа бэлэй.

Иигэжэл нэгэ дахин сухалаа хүрэхыень хараhанби. Энэ ушар намда яаха аргагүй ехэ hургаал болоо. Тэрээнhээ хойшо мүнөө болотор би юумэ гээшые урдаhаань хэхэ гэжэ оролдожо ябаhамни үнэн байха. Саг соогоо дуулаhан сэсэн үгэ иимэ хүсэтэй, хойшолонтой байха байна.

Хойто жэлынь нэгэ hүни амбаарай хорёо соо шухала ажалда хабаадаха болобоб. Нойтон ороohо хатааха үргэн талмайтай пеэшэн тэрэ намар дээрэhээ бууhан захиралтаар эндэ баригдаhан юм. Тэрээндэ гал түлижэ, хатаашыень абаад, нойтон ороohо адхажа, ходо худхажа, хүнүүд бүхэли hүни ээлжээгээр хонодог болоо hэн.

Тэрэ hүни зарим зоной эндээ амарха hамбаанда Дампил дундахай бидэ хоёр тэрэ пеэшэнэй захада hуужа, нэгэ хэhэг хөөрэлдөө бэлэйбди. Хэлэhэн олон зүйлынь мүнөө мартагдаа. Зүгөөр нэгэл хэлэгшэнь досоомни ябадаг.

— Ажабайдал орёо даа... Сэхэ сэбэрээр ябаhан хүн хожомой сагта илажа шадаха удхатай юм..— гээд, Дампил дундахай ялагар мүшэтэй октябриин hүниин огторгой доро аалихан хэлэжэ hуугаа агша бэлэй.

Энэ хэлэгшэнь олон удхатай байжа болоо гэжэ би hүүлдэл ойлгооб. Нэгэдэхеэр, өөрөө иимэ сэхэ сэбэрээр ябажа гараhандаа, сэдьхэлээ ханадаг байжа болоо. Хоёрдохёор, гүлмэр намда захяа заабариин үгэ хэлэhэншье байжа болоо. Гурбадахяар, муу hайниие үзэhэн хадаа, алибаа юумэндэ өөрын сэгнэлтэ үгэhэншье байгаа аалам?

Тэрэ hуухадаа, нэгэ асуудал hурангүй үлэhэндөө, сэдьхэлни мүнөө дүүрэн бэшэ ябадаг. Юуб гэхэдэ, Дампил дундахай наhан соогоо гэрлээгүй хүн юм. Дүтынгөө түрэл болохо Жимбэтэнэй хотондо байрладаг hэн. Теэд юундэ, ямар шалтагаанhаа наhанайнгаа нангин хэрэгтэ Дампил иимэ хүйтөөр хандаhан байгааб? Нэгэ мэдэхэдээ, сагаа алдаhан сагаан сэдьхэлтэй хүн түбhэн эхэнэртэй таараха болихоhоо зүрхэ алдажа болоо hэн ха гү? Үгы гэбэл, бага хүүгэдые хойноо орхихоhоо шэлээрхээ гү? hүүлшын бодолнууд юун тухай байhан хаб?

Мүнөө Дампилай нэрэ нэрлүүлхэ хүн үгы юм даа. Гэбэшье нютагай зоной дунда тэрэ — мүнхэ. Юуб гэхэдэ, ганса бэедээ hохоршье сагаан үлөөнгүй, бүхы хүсэ шадалаа, үлбэр бэеэ, ухаан бодолоо, hайхан сэдьхэлээ хоггүйгөөр Тэгшын Дампил хүн зоной, арадай хэрэгтэ сүм зорюулаа, өөр тухайдаа hайхан дурасхаал үлөөгөө.

Николай ГАЛДАНОВ.

Танилсагты: Буда-Жана

Буда-Жана Дашиев 1954 ондо дуулим сэнхир Яруунын Догно нютагта түрэhэн юм. Багаhаа хойшо арадайнгаа үльгэр онтохо шагнажа, аман зохёолой, түрэлхи хэлэнэйнгээ баялигай уутые уудалжа эхилhэн байха. hүүлдэнь Нарhатын дунда hургуулида hуража ябаха үеhөө буряад уран зохёолшодойнгоо номуудые олоор уншажа, өөрөөшье шүлэг-найруулгануудые бэшэжэ туршадаг, уншаhан зохёолнуудайнгаа удха гаргажа, зурагуудые олоор зурадаг байгаа. Залуу хүбүүнэй уран бодолоо хүгжөөхэ, оюун мэдэрэлээ далижуулха хэрэгтэ тэдэ бүхы туршалга-hамааралнуудайнь ехэ аша туhатай үбисэ, түлхисэ боложо үгэhэниинь мэдээжэ ааб даа.

Буда-Жана Дашиев мүнөө үедэ Яруунынгаа райсоведэй гүйсэдкомой соёлой таhагта уран зураашa-шэмэглэгшээр ажаллажа байдаг. Үнгэрhэн хабар Улаан-Үдэ хотодо боложо үнгэрhэн республикын залуу уран зохёолшодой 13-дахи конференци дээрэ Буда-Жанын шүлэгүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, hайн сэгнэлтэдэ хүртөө hэн.

Саашадаа «гуламта-тоонтоёо удхалан хаража» бэшэлгынгээ онол арганУудые нарижуулан, зохёохы замдаа золтой ябахыень залуу нүхэртөө хүсөөд, уншагшадай hонорто тэрэнэй хэдэн шүлэгүүдые дурадханабди.

Булат ЖАНЧИПОВ.

«Гургалдай шэнгеэр гургажа дуул

* * *

Нармай халюун таладамнай
Нямняа сэсэг сэгсынэ.

Наран hайхан дэнзэ соонь
Шүүдэрэй дуhал сэлсынэ.

Уhа шиигэй сууханууд

Угалза хээгээр hубагтаад,

Уурал болон дэгдэнэ.

Боро хараан баглайран ерэжэ,
Бүрэнхы манаар hэрюу урьяба.
hулэмхи hара хүйтөөр
жэгнэжэ,
hнирэг үүлэн тамарна.
Хубхай hалхин дайдаар хүүен
Хүндые уруудан эшхэрнэ.
Хаанашьеб холодон, ойротон
Хотошын уляан таhалдана.

Ажал
Алхаса

Зүүнэй
Зүйтэйл

Хонгор
Хонгёо
Үргэн
Үдхэн

Дууша зонойнгоо
Даамай дадалсан,
Далита шүлэгэйнь

◆

* * *

Дулаахан hүни түглэ соо
Дүүрэн сээжээрээ амилан дуурана.
hүниин гүн соо hарын сагаанда
hэрюун олбогтой ой hажана.
Бурьялжа байгаа түүдэгэйм гал
Бурма болон залирна.

Отогойм дэргэдэ булаг хярьялан,
Оршон тойроной хүгжэм болоно.

Далита хүсэл

Үнгэ бүриин утаhа бүриhэн
Үүдэн hолонгын тотого доохонуур,
Үүлэн хүлэгөөр хөөрэн ниидээд,
Үлгэн дайдаяа эрьежэ хараhайб.
Галша угайм гунигаа эльгээhэн
Гушан гурбан Гулбай дээхэнүүр
Гуламта тоонтоёо удхалан хараад.
Гургалдай шэнгеэр гургажа дуулаhайб.
Дура сэдьхэлээ уяран доhолгоон

Үдэрэй гурбан үе

Үүрэй сайха хирээр
Үлэн тохорюун хуугайлна.

Хотоной хойто хонхорто
Манаанай морид үүрhэнэ,
Манан нуурта hуунаhтана.

Үдын халуун эхилнэ,
Үдхэн түглын hүүдэрээр
hүрэг малнууд тиирэнэ.

Үбhэ ногооной хангалаар

Үргэн дайдам анхилна.

Үртөө булагай буусаар

Унайн утаан уняартаа.

Наран доошоо малайhаар

Үдэшын hэрюун оронтоо,

Үнеэд субаhаар ойротоо.

Дуудана

Шиигтэй түгсүүл
Шаналан hагад,
Хүлгүү сээжыень
Хүмэрин досоонь
Хүтэлэй уйтан
Хужарта сайдамай
Хүлеэhэн дуранай
Хүүгэн дуухэй
Сэдьхэл хүдэлгэмэ
Сэбэрхэн басаганай
Намарай сагай
Нүхэрөө үгылэн
Үглөөнэй hэрюундэ
Үнгын шубуудтай
Манантай хамта
Мэнэ ерэхыень

Эдельвейс

Агаар гаглюун, Альпын нугаар
Алтай хада, аглаг үндэрөөр
Абар-табар надхан байдаг,
Агуулын hарьдагhаа hалбардаг,
Элитэ мэдээжэ эдельвейс сэсэгүүд
Элдин Яруунам энгэр дээхэнүүр
Энеэбхилэн байhандал эреэлэн
Элинсэгэйм нэрлэhэн энэрхы
«Өөхэн сэсэг» алдартай юм лэ,
Өөлэд Монголдошье ургаа гэе лэ.
Өөлэн хатан. хүүхэн ябахадаа
Өөрынгөө гэзэгэдэ торгоо бэзэ
Эбхэрэн бодоhон шуhанайнгаа
Энээхэн сэсэгэй шүүhээр даруулан,
Элинсэгни эмэй зүйлдэ оруулаал,
Элүүр энхын үбhэн болгоол,
hэбхэгэр тэнгэриин одо мүшэдые
hэгсэрэн талаарни сасажархиhанда
hэрбылдэн, hарбайлдаhан эдэ
hэмээхэн шэбэнээн дуулдаhан
Хэнэйшье дурлама, намжар даа.
Хээлэмэл сагаан одоншуу
Хээрын шэмэг болоhоор лэ,
Хэнзэhэн хэбээрээ үлэгшэл.

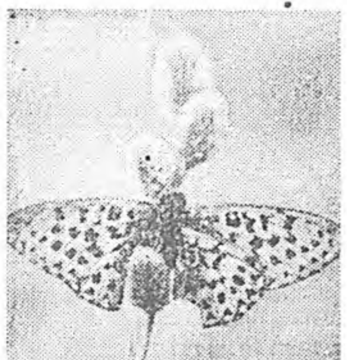

Дурсалга

БОРООТОЙХОН НАЖАРНАЙ...

САГАЙ эрьесын түргэн гээшэнь гайхалтай. Нэгэ мэдэхэдэшни, зунай дунда hара ябажа байха. Эртэ үглөөнhөө үүлэгүй, наратай сэлмэг үдэр игааба гэhэйш, «аяга дээрэ арбан гурба эрьелдэдэг эхэнэр» мэтэ тэнгэри гэнтэ бүрхэжэ, хэнгэрэгээ наншан наяршаха... Урдахи жэлнүүдтэй сасуулжа үзэхэдэ, булжамуурта орондомнай энэ удаа бороотойхон, hэрюубтэр нажар ерэбэ хаяа?

Халтад гэхэдээ ган гасуурта нэрбэгдэхэеэ hанадаг Сэлэнгэ нютагта hүүлэй үедэ гол горхон hабаhаа халижа, илангаяа Сүхын Тагалсарай сабшалан, хадалан уhанда абтажа, «hүүдэрээ барима» шахардуу сагта хүн зониие тухашаруулна хэбэртэй. Иимэрхүү байдал районой ондоошье ажахынуудта үзэгдэhөөр. Яахаб даа, тэед, эртэ урдын грегүүдэй хэлэдэг ёhоор, «хамаг юумэн урдажа, өөрынгөө ёhоор хубилжал» байдаг шуу. Байгаалиин жама ёho — бэшэгдээгүй хуули номнол мүн.

...Зулгы hайхан, хүхын суурятай зунай сагые (июль) буряадууд хэр угhаа хойшо «өөхэ нөөлэн хуряадаг өөлжэ hара» гээд нэрлэдэг байгаа. Үнэхөөрөөшье, хүхэ ногооной шэмэтэйдэ холын бэлшээриин адууhа мал хүшэ абажа, түлэг таргалдаг, бэеэ долёодогхо юм. Илангаяа хура бороотой жэлдэ үтэг шэбхын үбhэ ногоон зарим газарааpaa эрьежэ унадаг, тиин энэл үезр нэрhэн, зэдэгэнэ, үлир мэтын жэмэс эдеэшэн буйлажа, хүнүүдэй уралые будадаг гээшэ. Мүн hархяагта дуратайшуул сүлөөтэй сагтаа ойн соорхойгоор олоороо субадаг.

Хүнэй нэгэ наhан соо уйдажа гашуудамааршье, уяржа баясамааршье үйлэ ушар байдаг гээшэ ааб даа. Иигэжэ хэлэхэдээ, үлэн нюдөөр гэтэдэг гэхэ гү, али хамаг юумэнэй хүрэсэлдэдэггүй, дутамаг байhан дайнай үеын жэлнүүдые домоглон дурсанаб... Тиигээд мүнөө, бууралхан толгойтой үбгэ эсэгэнэр болоходоошье, үнгэрhэн тэрэ үе саг дурсан шэбшэхэдэ, заримдаа жэгтэй hонин, зугаатай байдаг.

...Бидэ, арбаад наhатайхан үхибүүд Хара-Жалга гэжэ газарта талханай үбhэ түүдэг, үгышье hаа, Зүүн Оронгодо бухал шэрэжэ зуhадаг hэмди. Бодолхон зүрхэндэм уянга түрүүлдэг үргэhэгүй үдэшэ, хэсүүгээр олдодог хилээмэн, мүн залуугай омог соо жэрьен үнгэрhэн саг — эдэ бүгэдэ балшар наhанай домог болон, дуунууд соомнай мүнхэрөө!..

Яаруу хулаш тахагүй... гээд,
хоолойн хухалга
ходопходом,
Яhатын ерын
нарhад найган
ёохорложо,
Янгаажан харуулайм
тунга ногоондо
турьядаг
Ялагархан дэлhэтэй —
хобол гүйгөөшым
hануулдаг.

Илангаяа минии үеын хүнүүд бүрхэг hүни адуу манажа ябахадаа бороогой минаада хашалгүйхэн шэрбүүлдэг хүмэг хабсагайн хүндыдэ хорожо үнгэрэгдэг тэрэ холын hүниие огто мартадаггүй ёhотой...

Шииг нойто элбэгтэй, сэлгеэтэй hэрюун энэ нажар тухай бэшэхэдээ, эдэ мүрнүүдэй автор домогтойхон эдир наhандаа эрьен бусаhаниинь гайхалгүй даа...

Ч-Ц. САНЖИЕВ.

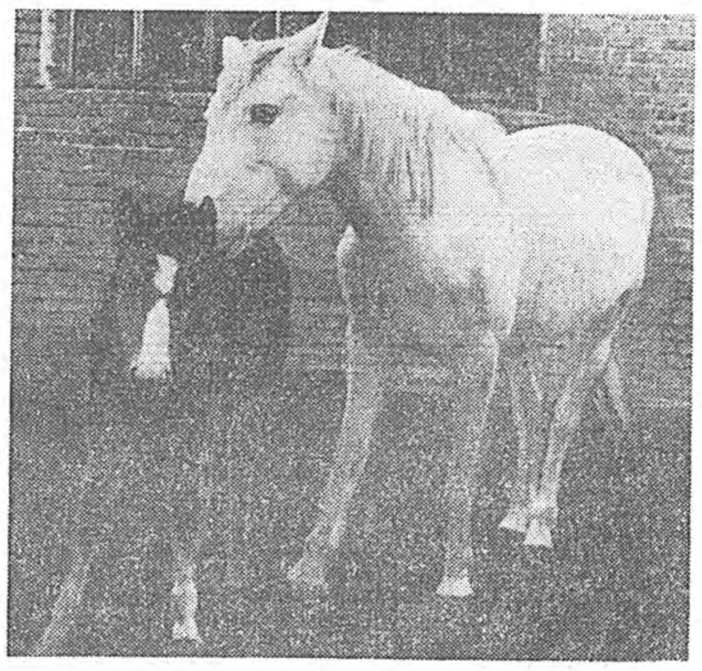

Буряад орон-88

ЭНХЭРЭЛ.

hАЛХИНТАЙ УРИЛДАН...

А. Шихановай фото.

ХАЛДАХАЙ

ТААРУУГҮЙХЭН БАЙДАЛТАЙ

Хэжэнгын районой Загаhата нютагаархин 1986 оной мартын 30-да клуб соогоо олоороо сугларжа, архидалгагүй байдалтай арюун сэбэр нютаг болохо тухай шиидхэбэри абаа.

Загаhатаархинай эдэбхи үүсхэл район соо hайшаагдан дэмжэгдэжэ, олоной анхарал татаhан байха. Ажаглахада, түрүүшээр яhалал урагшатай үйлэ хэрэгүүд, хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэдэг болоод байhан юм. Совхозой захиргаан, арадай депутадуудай Чисаанын сельсоведэй гүйсэдком болон ниитын эмхинүүд архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэлдэ хам оролсожо, нютаг соохи байдалаа гуримшуулаа hэн. Тиин ажалай журам эбдэхэ, хүдэлмэриhөө hамшаха, ниитын газарта болон гэр бүлэ соогоо архиин hоггуугаар аашалха ушарнууд «үсөөрhэн ухаантай» гэхэ.

«Үсөөрөө ухаантай» гэжэ дэмы хэлэбэгүйб. Юундэб гэхэдэ, 1987 онhоо эхилжэ, эндэмнай хуушанай байдалай шэнжэнүүд үзэгдэжэ захалаа. Түхэреэн жэлэй турша соо 19 хүн ниитын газарта hоггуу ябатараа баригдаа. 7 жолоошон машина жолоодохо эрхэhээ хаhагдаа. Үйлсэ, гудамжада каншалдаа үүдхэhэн hоггуушуулшье дайралдадаг болоо. Ажахын жолоошод Алдар Дамдинов, Владимир Дамбаев, Зорик Жамбалов, Энгельс Бадмацыренов гэгшэдтэ совхозойнь хүтэлбэриин зүгhөө хэдэн дахин шанга донгодолгын хэгдэhэншье hаань, архиин арбан гурбан жолоо бэлээр татажа шадахагүй зон байшоо бшуу.

Иимэ үзэгдэлнүүдые хаража байhан загаhатаархинай hанаагаа зобохонь буруу бэшэ. Тэдэнэр нютаг нугынгаа нэрэ хүндые гамнана, «улайха нюураараа газар үмхэжэ унахагүйе» оролдоно.

Тиигэнгүй яахаб? Ямар хүн нютагайнгаа нэрые бузарлаха гэжэ оролдохоб даа? Тоонто нютагhаамнайл Эхэ оромнай эхитэй. Нютагтаа ёhотой эзэн hаа, оронойнгоо эзэн лаб байхал.

Загаhата нютагай ерээдүй hайхан юм. Энэл нютагай үйлсэнүүд район соогоо эгээл түрүүлэн асфальтаар хушагдаха. Энээн тухай арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомдо дуулаа hэмди. Үүлтэртэ хонидой гуламта — Загаhатын совхоз — хонин hалбари хүгжөөжэ байhан Хэжэнгын районой урдаа хараха ажахынь ха юм.

Нютагай шарай жэлhээ жэлдэ хубилжа байна. Шэнэ hургуули, больница баригдаа. Хүн зониинь яhалашье hайнаар ажаhууна, ажаллана. Тиигэбэшье усадхагдамаар дутагдалнууд биил байна hэн. Шэнэ hургуулиин 2-дохи дабхарай зарим классууд соо угаа хүйтэн гэлсэдэг. Үбэлдөө саhан, зундаа бороо — амар заяа үгэхэеэ болинхой. Хамаг ханань норожо, нэбтэржэ, жэлэй дүрбэн сагта тэндэ шииг нойтон таhардаггүй байна. Үбэлдөө класс соогоо хубсаhатаяа hууhан мүртөө шүдөө хабжагануулан байжа, hурагшад номоо үзэдэг юм.

Үшөө тиихэдэ эндэ столовонь хаалгатай. «Үбэлдөө умывальнигай уhанай хүрэжэ, мульhэн болодог газарта хүдэлхэ хүн олдодоггүй юм», — гэжэ хүнүүд хэлээ hэн.

Иимэнүүд, hайншье, муушье юумэ дуулажа ябаhаар, арадай депутадуудай Чисаанын сельскэ Соведэй гүйсэдкомдо орожо, эдэ мэтынгээ hони дуулгаха гэжэ шиидээ hэм. Харьяата газар дээрэнь үзэгдэжэ байhан дутуу дундануудай тухай харюу үгэхэ аа гү гэжэ hанаhан хүндэтэ түрүүлэгшэ Ц. Х. Бархалеевни тэрэ үдэр ажал дээрээ үгы байшоо. Тиимэhээ секретарь Э. Н. Гавриловада хандабабди.

Районой наркологическа диспансерэй фельдшер Б. Б. Цыбановатай тэндэ тушаан болон уулзажа, бүри hонин юумэ дуулабалди. Ушарынь гэхэдэ, Загаhатын совхозой директор Д. Батомункуев өөрөө архидалгатай тэмсэхэ талаар комиссиин түрүүлэгшэ байhан байбал! Ажахынгаа архиншадые хурга даража мэдэхэ, хэнэйнь аргаламжын газарта лаб лэ эльгээгдэхээр болоhониие hайн тухайлха, хэмжээ абаха ёhотой түрүүшын нюур болоно ха юм гэжэ баярлагдабал.

Харин Б. Б. Цыбанова секретарь Э. Н. Гаврилова хоёрой хөөрэлдөөнhөө мэдэхэдэмнай, тад ондоо байдал элирбэ. Совхозой директор хүдэлмэришэдэйнгөө архи уугаад, хулиган ааша гаргахадань, районой түб руу хонходожо, хэмжээ абахыень нэгэтэ бэшэ гуйдаг аад, наркологическа кабинедэй хүдэлмэрилэгшэдэй тэдэнииень абажа, аргалха гэхэдэ, таhара арсаад, урагша абадаггүй байбал! Ажахын директорэй, нэгэ талаhаа, архидалгатай тэмсэхэ талаар комиссиин түрүүлэгшын, нүгөө талаhаа, үүргэ, уялга энэ ушарта хоорондоо зүрилдэнэ, тааранагүй ха гэжэ бодомжолхо баатай болобобди.

В. ТОКТОХОЕВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

- ★ КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо.
- ★ «Байгалай арюун сэбэрые хангаха» — КПСС-эй ЦК-да болоhон зүблөөн.
- ★ «Үргэн дэлисэтэйгээр» — А. Митниковэй репортаж.
- ★ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ.
- ★ Хубилган шэнэдхэлгэ: дүй

Кино, теа

ГАСТРОЛИ Хабаровского театра музыкальной комедии (в театре оперы и балета).
ИГРАЕМ ЗОЩЕНКО (комедия-фарс в двух действиях) — 19-30.
«ДРУЖБА»
КУВЫРОК ЧЕРЕЗ ГОЛОВУ — в 10, КАК ТРИ МУШКЕТЕРА (2 серии) — в 12-10, 15-10, 18-10, 20-50.
«ПРОГРЕСС»
Красный зал — БЕЙ ПЕРВЫМ, ФРЕДИ! — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40, Зеленый зал — ПРИЗРАК ЗАМКА МОРРИСВИЛЬ — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40.
«РОДИНА»
ОГОНЬ, ВОДА И МЕДНЫЕ ТРУБЫ — в 10, 16, ГДЕ НАХОДИТСЯ НОФЕЛЕТ? — в 12, 14, 18-10, 19-50 (удл.), 21-50.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.30 — «Хотын хүгжэм». 10.00 — Багашуулда зорюулагдаhан дамжуулга. 10.30 — «Не состоявшаяся встреча»—баримтата фильм. 10.50 — Гэрэй академи. 11.20—«Мы за ценой не постоим». Б. Окуджавын дуун тухай. 12.20 — Партизанска «үдэлөөнэй ветерануудай уулзалга. 13.35 — «Социалис оронуудта» — тележурнал. 14.05— Кооперативна нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалга. 14.35 — Мультфильм. 15.00 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.20 — Булагууд. 15.50 — Кампучиин мүнөөдэрэй байдал тухай баримтата фильм. 16.45— Москва тухай дуунууд. 17.00— «Ан амитадай аймагта». 18.00 — «Добровольцы» — уран hайханай фильм. 19.30 — Уласхоорондын программа. Дипломадууд асуудалнуудта харюусаха? 20.30 — Кинопанорама. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Субботын үдэшэ». Телевизионно танилсалга. Илья Глазунов. 00.10 — Шэнэ hонин. 00.35 — СССР-эй Гостелерадиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. **«Ухаан бодол» гэhэн дамжуулга.** 9.15 — ПНР-эй телевидениин эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 10.05 — А. П. Чехов. «Дядя Ваня». 10.50 — «Элүүр энхэ байлга». 11.50 — Дээдэ hургуулиин системэдэхи хубилган шэнэдхэлгэ тухай. 12.05 — Экологическа дамжуулга. 13.10 — Бүхэсоюзна XIX партийна конференци ба түүхын ниитын удха шанар. 13.40 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 14.15 — Балтиин далайн уhан соогуур тамарагшадай уулзалга. 15.00 — «Очевидное-невероятное» гэhэн дамжуулга. 16.00 — Киргизэй оперно... 16.25 — «Вера, Надежда, Любовь» —

МАНАЙ
АДРЕС ТЕЛЕФОНУУД.
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-61, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография
ственного комитета Бурятской
делам издательств, полиграфии
ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лен
Н-03520. Заказ № 574. Индекс